

Gdańsk - Wrocław, kwiecień 2010 roku

PORTFEL NALEŻNOŚCI POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW

I kwartał
2010 roku

PORTFEL NALEŻNOŚCI POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW

dr Piotr Białowolski

I kwartał 2010 roku

Gdańsk - Wrocław, kwiecień 2010 roku

COPYRIGHT © Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców
i Krajowy Rejestr Długów Biuro Informacji Gospodarczej SA

Raport ten nie może być rozpowszechniany za pomocą jakiegokolwiek nośnika bez zgody
KPF i KRД wyrażonej pisemnie.

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców
ul. Długie Pobrzeże 30
80-888 Gdańsk

Krajowy Rejestr Długów Biuro Informacji Gospodarczej SA
ul. Armii Ludowej 21
51-214 Wrocław

SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW

- W kwietniu 2010 r. zaobserwowano nieznaczny wzrost wartości Indeksu Należności Przedsiębiorstw (INP) – do poziomu 84,3 punktu. Obecnie wskaźnik INP znajduje się prawie dwa punkty powyżej średniej obserwowanej w poprzednich pięciu kwartałach. Za wzrost wartości INP w największym stopniu odpowiada poprawa prognozy obsługi zobowiązań przez klientów i kontrahentów.
- W grupie przedsiębiorstw biorących udział w badaniu 26,1% zaobserwowało pogorszenie, a 22,7% – poprawę sytuacji finansowej. Prognoza sytuacji finansowej wskazuje jednak na kolejny kwartał rosnącego optymizmu polskich firm. Szczególnie dynamicznie wzrósł odsetek przedsiębiorstw oczekujących poprawy sytuacji finansowej w nadchodzących miesiącach. Wynosi on obecnie 44,5%, co oznacza wzrost o ponad 9 punktów procentowych (pp.) względem stycznia 2010 r. i o prawie 30 pp. w porównaniu ze styczniem 2009 r.
- Odsetek przedsiębiorstw, w których problem niespłaconych należności rośnie (21,7%), jest znacząco mniejszy niż odsetek przedsiębiorstw, w których skala tego problemu się zmniejsza lub w ogóle on nie występuje (łącznie 30,3%). Warto podkreślić, że poprawa obserwowana w obszarze należności (o 8 pp.) jest o wiele mniejsza niż przy pytaniu o sytuację finansową, gdzie saldo wzrosło o ok. 20 punktów. Koszty ponoszone w związku z opóźnieniami w płatnościach stanowią 8,6% ogółu kosztów w polskich firmach, co oznacza wzrost o 0,1 pp. względem poprzedniego kwartału.
- Przedsiębiorstwa, które spodziewają się wzrostu problemów z odzyskiwaniem należności, stanowią 18,2% ogółu przedsiębiorstw, podczas gdy odsetek oczekujących ich zmniejszenia lub całkowitego braku wynosi 27,4%. Jest to pierwszy kwartał, w którym odnotowano przewagę optymistów w obszarze prognozy należności.
- W obecnym kwartale odsetek należności przeterminowanych w portfelach polskich przedsiębiorstw ustabilizował się na poziomie 26,3% ogółu należności. Dodatkowo, od dwóch kwartałów wydłużył się średni okres przeterminowania należności w portfelu polskich firm. Względem poprzedniego badania wydłużył się on o ok. 6 dni, do 4 miesięcy i 6 dni.
- Z badania przeprowadzonego w kwietniu 2010 roku wynika, że doszło do kolejnego wzrostu postrzegania niespłaconych należności jako bariery. Obecnie 75,1% przedsiębiorstw mających do czynienia z opóźnieniami w otrzymywaniu należności wskazuje, że niespłacone należności stanowią barierę. Najbardziej widoczną konsekwencją problemu opóźnień w odzyskiwaniu należności jest powstawanie zatorów płatniczych. Trudności w regulowaniu zobowiązań z tego powodu dotyczą 40,8% przedsiębiorstw. W drugiej kolejności firmy zmuszone są do ograniczania inwestycji. Problem ten obecnie dotyczy 34,5% ogółu przedsiębiorstw. Odsetki te pozostają stosunkowo stabilne w kolejnych rundach badania. ■

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych – Związek Pracodawców powstała 27 października 1999 roku i obecnie zrzesza kilkadziesiąt kluczowych przedsiębiorstw z rynku Consumer Finance w Polsce (banki, doradcy i pośrednicy finansowi, przedsiębiorstwa pożyczkowe, przedsiębiorstwa zarządzania informacją gospodarczą i zarządzające wierzytelnościami oraz przedsiębiorstwa z branży ubezpieczeniowej).

Przedsiębiorstwa zrzeszone w KPF postanowiły reprezentować własne interesy w formule organizacji pracodawców, która ma prawo opiniować założenia i projekty aktów prawnych jako partner społeczny w procesie legislacyjnym. Powyższe uprawnienia honorowane są przez organy władzy i administracji państwowej. KPF to członek Rady Rozwoju Rynku Finansowego, Rady Konsultacyjnej sektora bankowego przy Przewodniczącym Komisji Nadzoru Finansowego. Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce jako pierwsza organizacja pracodawców spośród nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej podjęła decyzję o przystąpieniu do EUROFINAS (European Federation of Finance House Associations) – federacji związków przedsiębiorstw finansowych, zrzeszającej 15 organizacji z krajów europejskich, reprezentujących ponad 1200 instytucji finansowych.

Krajowy Rejestr Długów to najdłużej działające (od 4 sierpnia 2003 r.) biuro informacji gospodarczej w Polsce, posiadające największą własną bazę zadłużonych konsumentów i przedsiębiorców. 30 kwietnia 2010 r. znajdowało się w niej prawie 1,08 mln dłużników. Dzięki KRD przedsiębiorcy odzyskali już ponad 7,3 mld zł wierzytelności. Aż 58% dłużników zalegających z płatnościami nie dłużej niż rok zwraca dług po samym ostrzeżeniu o możliwości dopisania do KRD. Kolejne 27% czyni to, gdy już znajdzie się w rejestrze.

Skuteczność KRD i różnorodność zgromadzonych w nim danych wynika z faktu, że dostawcy informacji o dłużnikach są jednocześnie ich odbiorcami, co powoduje, że dłużnicy przestają być anonimowi i tracą wiarygodność w kontaktach z innymi przedsiębiorcami. Wśród współpracujących z Krajowym Rejestrem Długów są m.in. banki komercyjne i spółdzielcze, SKOK-i, firmy leasingowe, zakłady energetyczne i gazownicze, operatorzy telefonii stacjonarnej i komórkowej oraz telewizji kablowej i satelitarnej, dostawcy Internetu, spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej i międzymiastowej, koleje, a także przedsiębiorstwa produkcyjne, handlowe i usługowe ze wszystkich sektorów gospodarki. KRD jest najbardziej znaną instytucją gromadzącą dane o dłużnikach – markę Krajowego Rejestru Długów rozpoznaje już 57% ogółu Polaków (TNS OBOP dla KRD, październik 2009 r.).

Krajowy Rejestr Długów z siedzibą we Wrocławiu działa na podstawie Ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych, pod bezpośrednim nadzorem Ministra Gospodarki.

1. Wstęp	9
2. Ogólna sytuacja gospodarcza	11
2.1. Dynamika produktu krajowego brutto i produkcji sprzedanej	12
2.2. Dynamika konsumpcji, inwestycji i eksportu	13
2.3. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw – depozyty, zadłużenie, oprocentowanie	14
3. Indeks Należności Przedsiębiorstw	17
4. Wyniki badania ankietowego	19
4.1. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw – stan	20
4.2. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw – prognoza	22
4.3. Problemy z wyegzekwowaniem należności od klientów, kontrahentów – stan	24
4.4. Problemy z wyegzekwowaniem należności – prognoza	26
4.5. Odsetek należności nieuregulowanych w portfelu należności przedsiębiorstwa	28
4.6. Struktura należności przeterminowanych – okres przeterminowania	30
4.7. Struktura należności przeterminowanych – pochodzenie	32
4.8. Czy zaległe należności są barierą dla działalności przedsiębiorstwa?	34
4.8.1. Ranking barier	36
4.9. Koszty nieterminowej obsługi zobowiązań przez klientów, kontrahentów	43
5. Metodologia badania	45
6. Kwestionariusz ankietowy	49
Pytania metryczkowe	52

1. WSTĘP

1. WSTĘP

Badanie **Portfel należności polskich przedsiębiorstw** zainaugurowane zostało w pierwszym kwartale 2009 roku. To wspólny projekt Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce i Krajowego Rejestru Długów, mający na celu bieżące monitorowanie portfela należności w polskich przedsiębiorstwach (bezpośrednio), a także obsługi zobowiązań przez polskie przedsiębiorstwa (pośrednio). Badanie prowadzone jest w oparciu o kwestionariusz ankietowy specjalnie przygotowany na potrzeby tego projektu i umożliwiający cykliczne porównania sytuacji między okresami w następujących obszarach:

- oceny i prognozy sytuacji finansowej przedsiębiorstw w Polsce,
- oceny i prognozy portfela należności w polskich firmach,
- identyfikacji skali problemu nieterminowej obsługi zobowiązań w przedsiębiorstwach w Polsce,
- określenia struktury terminowej przeterminowanych należności polskich przedsiębiorstw,
- identyfikacji barier wynikłych z nieterminowej obsługi zobowiązań,
- określenia kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa na skutek występowania zatorów płatniczych.

W długim horyzoncie prowadzone badanie umożliwi analizę tendencji, co pozwoli dodatkowo na prognozowanie prawdopodobnych zmian w zakresie obsługi zobowiązań.

Raport z badania **Portfel należności polskich przedsiębiorstw** zawiera opis:

- ogólnej sytuacji gospodarczej od strony popytu i podaży,
- czynników makroekonomicznych wpływających na sytuację finansową przedsiębiorstw,
- pytań z kwestionariusza ankietowego wraz z analizą w przekrojach regionalnych, przekrojach ze względu na wielkość zatrudnienia oraz przekrojach ze względu na branżę,
- metodologii prowadzonego badania wraz ze wzorem kwestionariusza ankietowego. ■

2. OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA

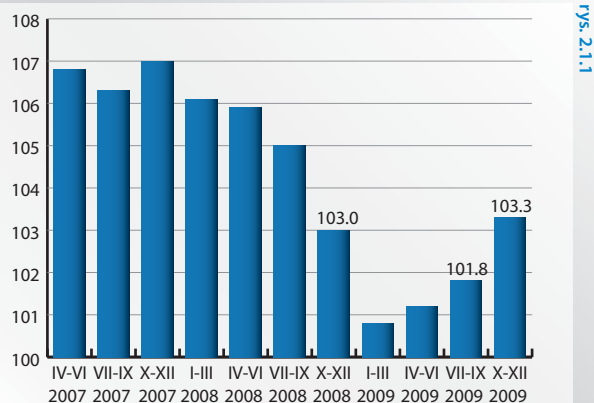
2. OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA

2.1. Dynamika produktu krajowego brutto i produkcji sprzedanej

Czwarty kwartał 2009 roku był trzecim z rzędu, w którym odnotowane zostało przyspieszenie tempa wzrostu PKB. Osiągnięte tempo wzrostu, wynoszące 3,3% w stosunku rocznym, jest szczególnie imponujące w świetle wyników innych państw z regionu Europy Środkowo-Wschodniej, gdzie wciąż obserwowana jest jeszcze recesja. Wynik z IV kwartału jest kolejnym potwierdzeniem, że gospodarka Polski wychodzi z okresu spowolnienia, a także jest podstawą do tworzenia optymistycznych scenariuszy rozwoju w przyszłości. Planowane stopniowe wychodzenie ze spowolnienia może być szybsze od oczekiwań i w 2010 roku można spodziewać się przyspieszenia tempa wzrostu do poziomu 3-4% w ujęciu rocznym. Jest to również bardzo dobry prognostyk dla budżetu państwa, który najprawdopodobniej zostanie domknięty na koniec 2010 roku przy zdecydowanie niższym od planowanego poziomie deficytu. Oznacza to, że nie pojawi się presja na wzrost podatków, na czym ucierpiałoby polskie przedsiębiorstwa.

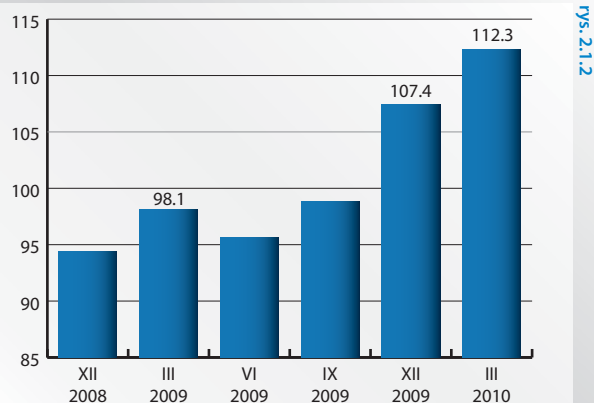
Wraz z rosnącym PKB drugi kwartał z rzędu rośnie produkcja sprzedana przemysłu w ujęciu rocznym. Na koniec marca tempo wzrostu produkcji przemysłowej sięgnęło 12,3%, co jest również bardzo dobrym prognostykiem dla wzrostu gospodarczego. Oznacza to również, że pomimo bardzo niskiej dynamiki cen produkcji sprzedanej przedsiębiorstwa są w stanie zachować rynki zbytu. Gorzej przedstawia się sytuacja w branży budowlanej, która utrzymywała dodatnią dynamikę produkcji przez cały 2009 rok. Niestety spowolnienie gospodarcze, które rozpoczęło się wraz z wybuchem kryzysu finansowego, dramatycznie zmieniło sytuację na rynku mieszkaniowym i drastycznie ograniczyło liczbę podejmowanych projektów inwestycyjnych w tej branży. Efekty tej zmiany znajdują odbicie w wielkości sprzedaży realizowanej obecnie. Mniejsze natężenie realizacji projektów skutkuje zdecydowanie niższymi wielkościami sprzedaży. Dodatkowo popyt, pomimo pierwszych symptomów wzrostu, nie odrodził się w pełni i dynamika cen produkcji budowlano-montażowej utrzymuje się na poziomie poniżej zera.

Dynamika produktu krajowego brutto

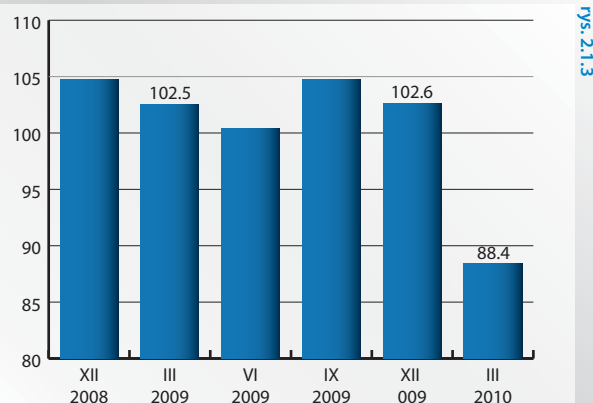
rys. 2.1.1

Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu

rys. 2.1.2

Dynamika produkcji budowlano-montażowej

rys. 2.1.3

2. OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA

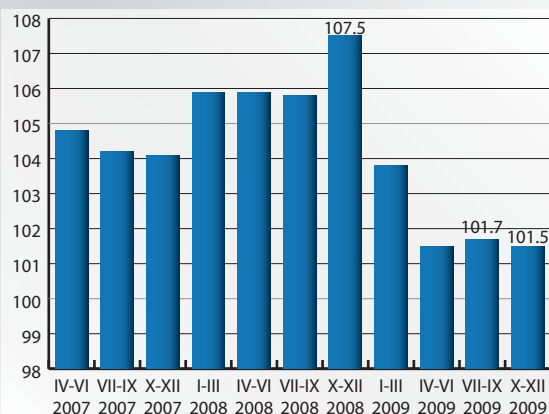
2.2. Dynamika konsumpcji, inwestycji i eksportu

W roku 2008 wzrost konsumpcji wynosił średnio ponad 6%, co oznaczało, że sektor gospodarstw domowych w znaczącym stopniu przyczyniał się do podtrzymywania wysokiej dynamiki PKB. W pierwszych dwóch kwartałach 2009 roku dynamika konsumpcji bardzo znacząco spadła, a następnie ustabilizowała się w okolicy +1,5%. Jakkolwiek jej obecne tempo dalekie jest od poziomów z lat poprzednich, to pozytywnym sygnałem jest, że w ani jednym kwartale nie odnotowano spadku konsumpcji w ujęciu rocznym. Warto podkreślić, że w obliczu spadku realnej dynamiki funduszu wynagrodzeń do poziomu ujemnego, przy jednoczesnym znaczącym spowolnieniu dynamiki akcji kredytowej dla gospodarstw domowych, utrzymywanie się niewielkiego wzrostu konsumpcji jest sygnałem wskazującym na relatywnie dobrą kondycję gospodarstw domowych. Może to być również sygnałem dla przedsiębiorstw, że sektor gospodarstw domowych będzie podtrzymywał wysoki poziom zakupów w kolejnych miesiącach i nie ma potrzeby rewidowania w dół planów produkcji.

Wychodząca na plus dynamika inwestycji jest bardzo pozytywnym sygnałem dla przedsiębiorstw produkujących dobra inwestycyjne. Po znaczącym spadku inwestycji w pierwszych trzech kwartałach 2009 roku, jej odbicie może dodatnio wpływać na dynamikę PKB w kolejnych kwartałach. Jednocześnie wzrost inwestycji przekłada się na wzrost kapitału, co zwiększa produkt potencjalny i tworzy poduszkę bezpieczeństwa – w przypadku wzrostu popytu zwiększy się dynamika PKB, zaś presja na wzrost cen będzie zdecydowanie mniejsza.

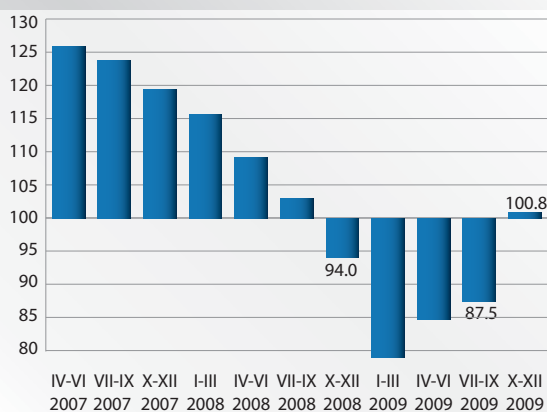
W czwartym kwartale 2009 roku zaobserwowano również odbicie eksportu. Jakkolwiek jego wzrost jest bardzo niewielki, bo wynosi zaledwie 1,4%, to jest to również bardzo znaczący sygnał świadczący o sile polskiej gospodarki i polskich przedsiębiorstw. W obliczu światowego spowolnienia i znaczącego ograniczenia popytu zagranicy na dobra importowane wzrost eksportu należy odebrać jako przejaw bardzo dobrej pozycji konkurencyjnej polskich firm.

Dynamika konsumpcji

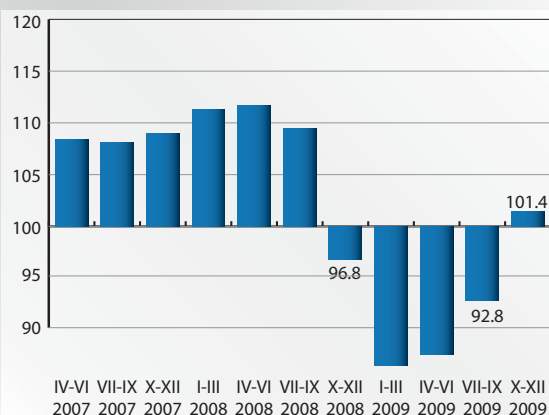
rys. 2.2.1

Dynamika inwestycji

rys. 2.2.2

Dynamika eksportu

rys. 2.2.3

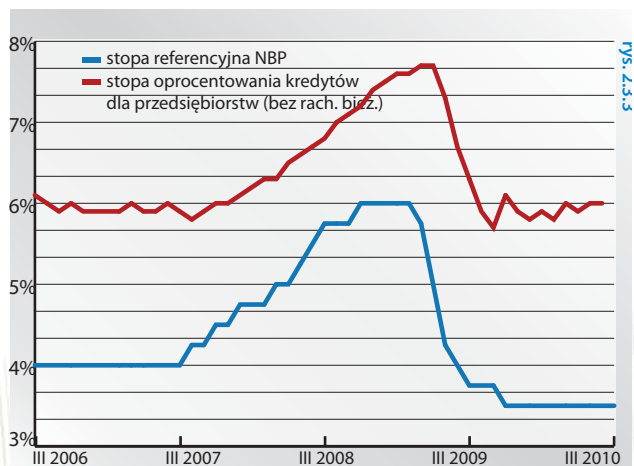
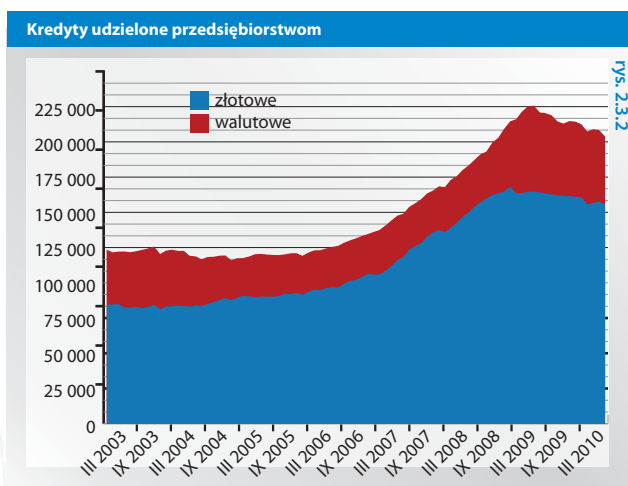
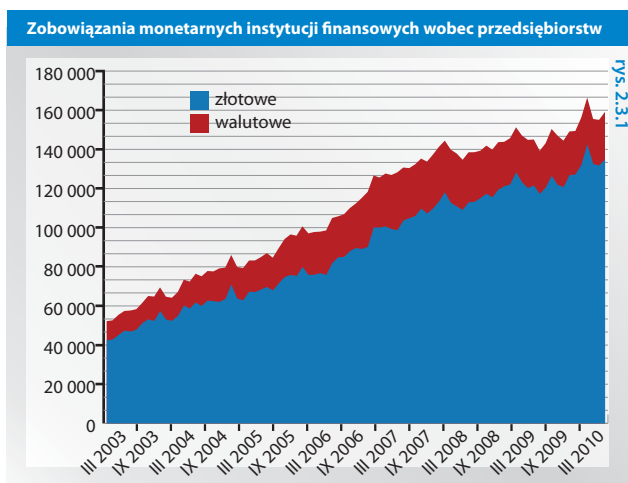
2. OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA

2.3. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw - depozyty, zadłużenie, oprocentowanie

Dynamika oszczędności przedsiębiorstw (stanowią one większość w kategorii „zobowiązania monetarnych instytucji finansowych wobec przedsiębiorstw”) utrzymuje się od listopada 2009 r. na zbliżonym, wynoszącym 10% poziomie. Początek 2009 r. charakteryzował się jednak jej znaczącym spadkiem, co doprowadziło do zmniejszenia realnej dynamiki oszczędności do poziomów ujemnych. W konsekwencji zmniejszyła się zdolność przedsiębiorstw do generowania środków na nowe projekty inwestycyjne, a w niektórych przypadkach wpłynęło na ograniczenie płynności obrotu gospodarczego i powstawanie zatorów. Obecne przyspieszenie wzrostu oszczędności może wpłynąć pozytywnie na postęp realizacji projektów inwestycyjnych, co przełoży się na wzrost dynamiki produktu w kolejnych miesiącach.

Wielkość zaciągniętych kredytów przez polskie przedsiębiorstwa osiągnęła szczyt w marcu 2009 r. i od tego momentu systematycznie spada. W marcu 2010 r. dynamika zadłużenia przedsiębiorstw sięgnęła -10% w ujęciu rocznym. Oznacza to znaczące ograniczenie przez banki finansowania aktywności przedsiębiorstw i to zarówno w obszarze inwestycji, jak i finansowania bieżącej działalności. Wydaje się jednak, że spadek zaufania może występować po obu stronach i przedsiębiorcy również nie chcą zbyt wiele polegać w swojej działalności na decyzjach banków. O ile w marcu 2009 r. nadwyżka kredytów nad oszczędnościami sięgała ok. 80 mld PLN, to obecnie jest o połowę niższa.

Wotoczeniu makroekonomicznym występują dość korzystne warunki dla sektora przedsiębiorstw. Stopy procentowe od zaciąganych przez przedsiębiorstwa kredytów od ponad roku utrzymują się na poziomie zbliżonym do 6% (poprawa względem sytuacji z 2008 r., kiedy wzrosły aż do poziomu 8%). Dodatkowo utrzymuje się trend umacniania złotego względem głównych światowych walut. Jednocześnie umocnienie to przebiega

2. OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA

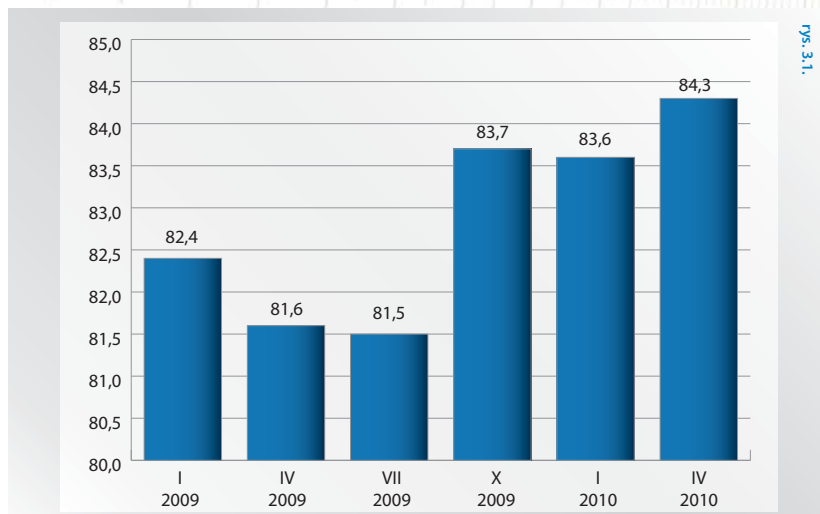
dość systematycznie i powoli, co daje przedsiębiorstwom eksportującym szansę na stopniowe zmniejszanie kosztów i poprawianie konkurencyjności. Warto podkreślić, że pomimo umocnienia waluta polska pozostaje znacząco słabsza niż miało to miejsce w 2008 roku. Zapewnia to wciąż dobre warunki dla firm eksportujących. ■

3. INDEKS NALEŻNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

3. INDEKS NALEŻNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

rys. 3.1.

W badaniu kwietniowym zaobserwowano bardzo nieznaczną poprawę wskazania wartości Indeksu Należności Przedsiębiorstw (INP). Po trwających dwa kwartały spadkach, końcówka 2009 roku charakteryzowała się istotną poprawą w obszarze należności, a wyniki obecnego kwartału wskazują na najlepszą sytuację w tym obszarze od momentu rozpoczęcia badania (styczeń 2009 r.). Wskaźnik INP zyskał w obecnym badaniu 0,7 punktu i jest o prawie dwa punkty powyżej średniej obserwowanej w poprzednich pięciu kwartałach. Widoczne oznaki poprawy w dalszym ciągu nie są wystarczające do ogłoszenia definitywnego wyjścia z kryzysu, jednak podtrzymanie pozytywnych wskazań w kolejnych kwartałach będzie budowało zaufanie do obrotu gospodarczego i sprzyjało wchodzeniu gospodarki na ścieżkę szybszego wzrostu gospodarczego.

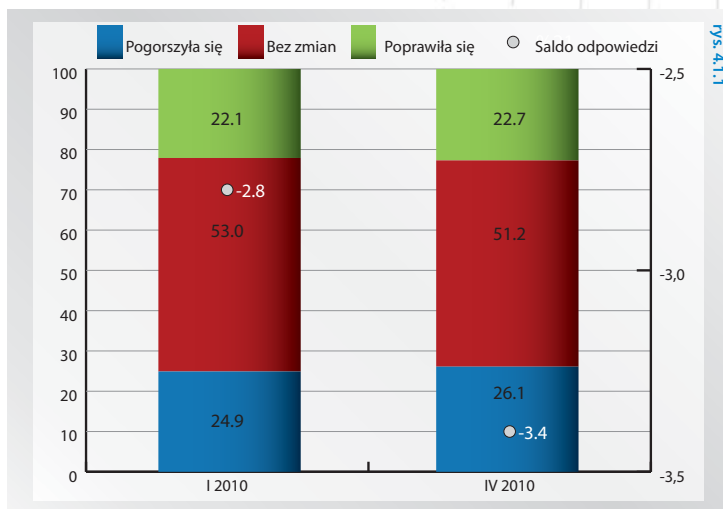
Do wzrostu wartości INP w największym stopniu przyczyniła się poprawa prognozy obsługi zobowiązań przez klientów i kontrahentów. O ile w bieżącym badaniu wciąż dochodzą dość negatywne sygnały dotyczące wydłużania się przeciętnego okresu przeterminowania należności w przedsiębiorstwach, a także rosnących kosztów związanych z koniecznością bieżącego monitorowania i windykowania należności, to poprawa oczekiwań odnośnie przyszłości była w bieżącym kwartale tak znacząca, że praktycznie w całości odpowiada za wzrost wartości wskaźnika INP. Wydaje się więc, że gospodarka ogółem, a sektor przedsiębiorstw w szczególności, wchodzi na ścieżkę ożywienia. Widoczne jest to przede wszystkim w tym, że pomimo iż niespłacone należności wciąż są na ścieżce wzrostowej, słabną oczekiwania dotyczące wzrostu należności. Grupa przedsiębiorstw doświadczających poważnych problemów z należnościami jest coraz mniejsza, co świadczy o udrażnianiu kanału przepływu należności w polskich firmach. Również odsetek przedsiębiorców deklarujących tworzenie się zatorów płatniczych na skutek problemów z odzyskaniem należności zmniejsza się.

Zmiana wartości INP stwarza podstawy do optymizmu i oczekiwania poprawy w kolejnych kwartałach. Mniejsze problemy z należnościami będą zapewne bazą do dalszej poprawy sytuacji przedsiębiorstw i mogą się przekładać na wzmocnienie kondycji całej gospodarki, a także sprzyjać przyspieszeniu tempa wzrostu gospodarczego w średnim horyzoncie czasowym. ■

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.1. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw
- stan

Utrzymujące się ujemne saldo odpowiedzi na pytanie o bieżącą sytuację finansową wskazuje na przewagę firm w gospodarce polskiej, których sytuacja wciąż się pogarsza. Przewaga negatywnie oceniających sytuację finansową jest bardzo niewielka, jednak względem poprzedniego kwartału odnotowano nieznaczny wzrost pesymizmu. W kwietniu 2010 r., 26,1% przedsiębiorstw biorących udział w badaniu zaobserwowało pogorszenie sytuacji finansowej wobec 22,7% badanych, którzy odnotowali poprawę sytuacji finansowej. Oba te odsetki są wyższe niż w poprzednim badaniu, co wskazuje na polaryzację opinii w tym obszarze. Potwierdza to również hipotezę, że w momencie wychodzenia z kryzysu będzie się zwiększać odsetek

przedsiębiorstw deklarujących jednoznaczne zmiany swojej sytuacji finansowej, maleć będzie natomiast odsetek deklarujących analogiczną sytuację finansową jak w poprzednim kwartale. Nieznaczny pesymizm można również wyjaśnić obserwowaną w innych badaniach naturalną tendencją do udzielania odpowiedzi „pogorszyło się” nawet w obliczu stabilizacji, lub niewielkiej poprawy, co zaniża faktyczną wartość salda odpowiedzi na to pytanie.

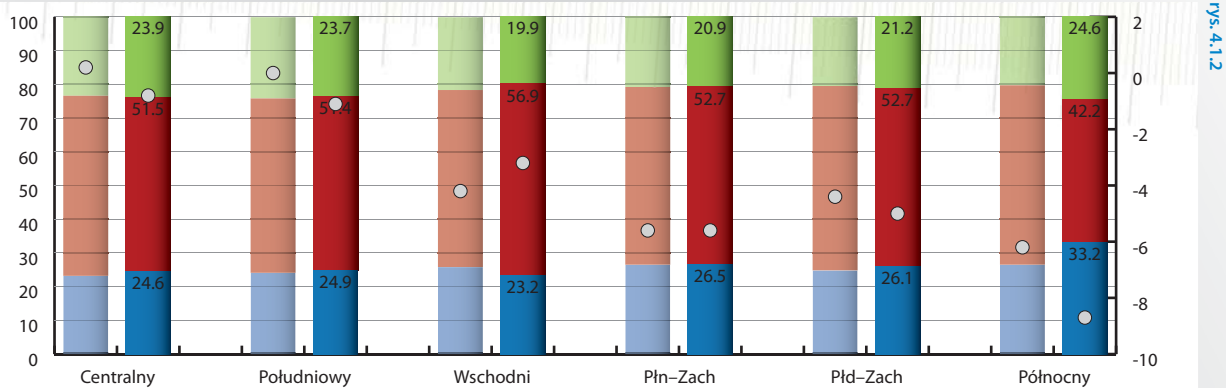
We wszystkich regionach kraju występuje przewaga przedsiębiorców deklarujących pogorszenie się sytuacji finansowej, jednak w regionie centralnym, obejmującym województwa łódzkie i mazowieckie, przewaga przedsiębiorstw deklarujących pogorszenie sytuacji nad przedsiębiorcami deklarującymi poprawę jest najmniejsza w całym kraju (oba odsetki są prawie równe). Najgorzej oceniają sytuację finansową firmy z regionu północnego obejmującego województwa pomorskie, kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie. Wyjaśnieniem dla tej sytuacji może być szybsze wychodzenie województw o najwyższym stopniu rozwoju gospodarczego z recesji, co związane jest z ich lepszym przygotowaniem do działań w obliczu kryzysu.

Zarówno w dużych, jak i w średnich firmach w bieżącym badaniu zaobserwowano przewagę przedsiębiorców deklarujących poprawę sytuacji finansowej nad obserwowanym pogorszeniem sytuacji finansowej. Przewaga optymistów jednak znacząco stopniała (względem poprzedniego kwartału) w grupie przedsiębiorstw największych – spadek salda z poziomu +30 punktów do +10. W grupie małych firm wciąż widoczna jest przewaga negatywnie oceniających własną sytuację finansową. W tej grupie ponad ¼ badanych obserwuje pogorszenie własnej sytuacji finansowej – względem zaledwie 10% w gronie największych firm.

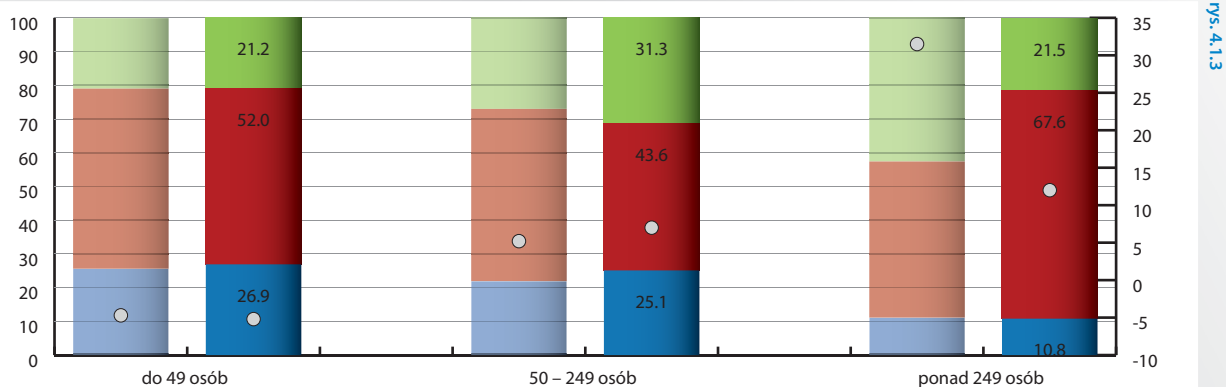
Opinie dotyczące tempa poprawy sytuacji finansowej są najlepsze wśród przedsiębiorstw finansowych i telekomunikacyjnych. Szczególnie w sektorze finansowym odnotowano bardzo znaczącą poprawę względem poprzedniego badania. Należy podkreślić, że jest on bardzo czuły na zmiany w ogólnej sytuacji gospodarczej i bardzo szybko przekłada się ona na jego kondycję finansową. Najgorzej przedstawia się sytuacja finansowa przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych.

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

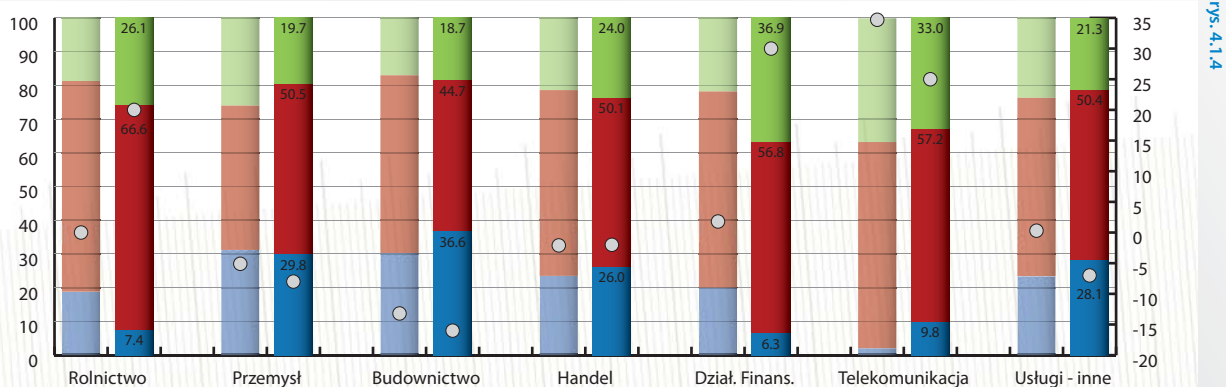
Bieżąca sytuacja finansowa w regionach

Bieżąca sytuacja finansowa w przedsiębiorstwach ze względu na klasę wielkości

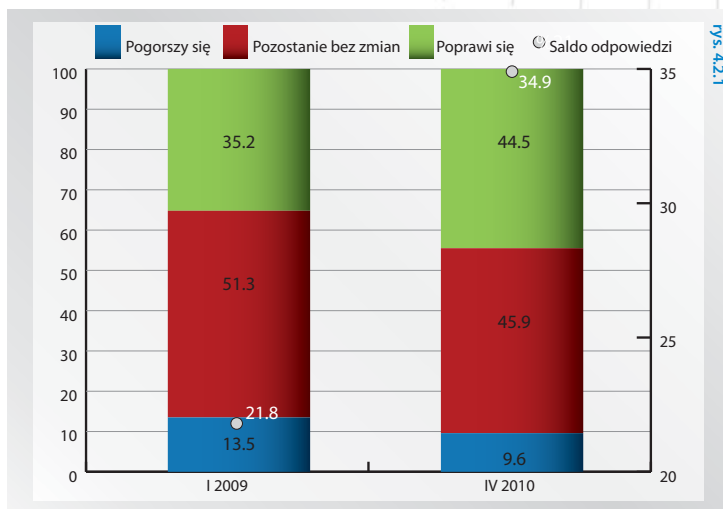

Bieżąca sytuacja finansowa w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

■ Pogorszy się
 ■ Bez zmian
 ■ Poprawi się
 ○ saldo odpowiedzi

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.2. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw
- prognoza

Prognoza sytuacji finansowej w przedsiębiorstwach na podstawie wyników badania przeprowadzonego w kwietniu 2010 r. wskazuje na kolejny kwartał rosnącego optymizmu. W nadchodzącym okresie już jedynie mniej niż co dziesiąta firma spodziewa się pogorszenia własnej sytuacji finansowej, co oznacza spadek o kolejne 4 punkty względem poprzedniego kwartału. Bardzo dynamicznie wzrósł natomiast odsetek przedsiębiorstw oczekujących poprawy sytuacji finansowej w nadchodzących miesiącach. Wynosi on obecnie 44,5%, co oznacza wzrost o ponad 9 pp. względem stycznia 2010 r. i prawie 30 pp. w stosunku do stycznia 2009 r. Jest to bardzo dobry prognostyk dla wzrostu gospodarczego w Polsce w nadchodzących kwartałach.

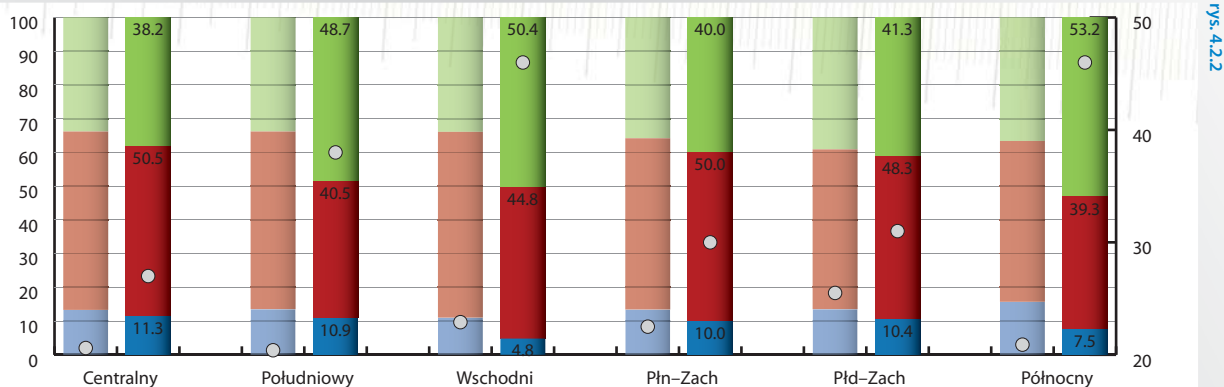
We wszystkich regionach kraju odnotowano wzrost poziomu optymizmu dotyczącego przyszłej sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Szczególnie dynamiczny wzrost zaobserwowano jednak w regionach o stosunkowo najniższym stopniu rozwoju gospodarczego – północnym i wschodnim. W obu odsetek przedsiębiorstw spodziewających się poprawy sytuacji finansowej w nadchodzących miesiącach przekroczył 50%. Wyższy optymizm w tych regionach może być konsekwencją oczekiwanego rozprzestrzeniania się poprawy sytuacji gospodarczej na cały kraj. Najmniej optymistyczne oczekiwania co do przyszłej sytuacji finansowej mają przedsiębiorcy z regionu centralnego, gdzie również wzrost optymizmu względem badania styczniowego był najmniejszy (wzrost salda z poziomu +20,6 do +26,9 punktu).

W świetle wyników przeprowadzonego badania, w kwietniu w obszarze sytuacji finansowej w największym stopniu wzrósł optymizm firm małych i średnich. W obu grupach osiągnięte zostały salda na poziomie przekraczającym 30 punktów, a odsetek przedsiębiorców spodziewających się poprawy sytuacji finansowej sięgnął 45%. O wiele mniejszy optymizm panuje w grupie przedsiębiorstw dużych, gdzie zaledwie 36% spodziewa się poprawy sytuacji, a aż prawie 18% oczekuje pogorszenia (dwukrotnie więcej niż w grupie przedsiębiorstw małych). Należy jednak pamiętać, że firmy duże odznaczają się o wiele większą stabilnością, co oznacza, że z mniejszym nasileniem pozytywne i negatywne sygnały pochodzące z rynku przekładają się na ich wynik finansowy.

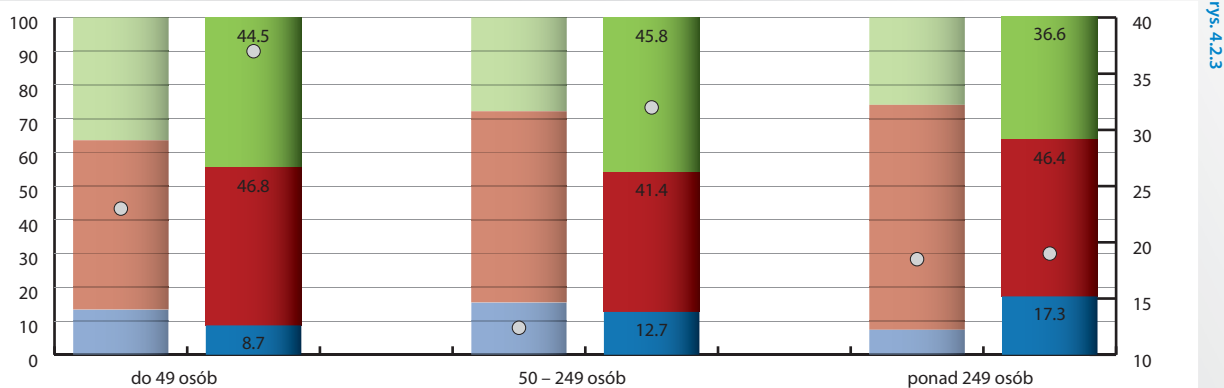
Największym optymizmem, co do przyszłej sytuacji finansowej, charakteryzowały się w kwietniu 2010 roku firmy z branży telekomunikacyjnej, budowlanej i finansowej. Szczególnie znaczący jest wzrost optymizmu w firmach budowlanych, co może być związane z sezonowością, ale przede wszystkim może być konsekwencją pojawiających się sygnałów dotyczących pozytywnych zmian w popycie na mieszkania. W tych trzech gałęziach, odsetek firm spodziewających się poprawy sytuacji w nadchodzących miesiącach przekroczył 50%.

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

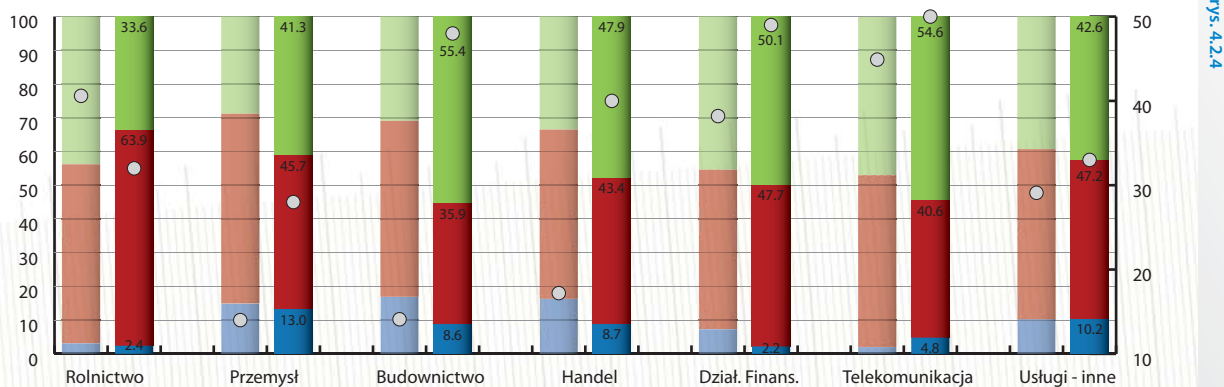
Prognozowana sytuacja finansowa w regionach

Prognozowana sytuacja finansowa w przedsiębiorstwach ze względu na klasę wielkości

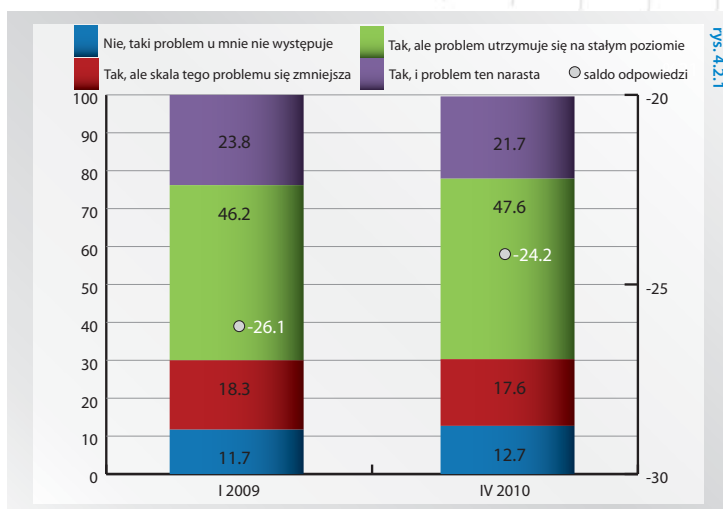

Prognozowana sytuacja finansowa w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

■ Pogorszy się
 ■ Bez zmian
 ■ Poprawi się
 ○ saldo odpowiedzi

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.3. Problemy z wyegzekwowaniem
należności od klientów,
kontrahentów - stan

W pierwszych kwartałach 2009 roku problem niespłaconych należności silnie narastał, co w konsekwencji doprowadziło do sytuacji, w której zaledwie 25,5% badanych – w lipcu 2009 r. – zadeklarowało, że problem niespłaconych należności zmniejsza się albo w ogóle nie występuje. W badaniu przeprowadzonym w kwietniu 2010 r. już ponad 30% przedsiębiorstw jest w takiej sytuacji. Maleje również odsetek firm, w których problem niespłaconych należności narasta. Obecnie jest ich 21,7%, co oznacza spadek o 2 pp. względem poprzedniego badania i aż o 4 pp. w stosunku do najgorszego kwartału (badanie z lipca 2009 r.). Wciąż jednak poprawa obserwowana

w obszarze należności jest o wiele mniejsza niż zaobserwowana w obszarze sytuacji finansowej, gdzie saldo wzrosło o ok. 20 punktów (wobec zmiany o zaledwie 8 pp. w obszarze należności). Warto podkreślić, że z tego pytania również płynie dość niepokojąca informacja wskazująca, że odsetek firm mających problemy z nieterminowym regulowaniem płatności przez klientów/kontrahentów jest wciąż bardzo duży i stosunkowo stabilny – obecnie wynosi 87,3%.

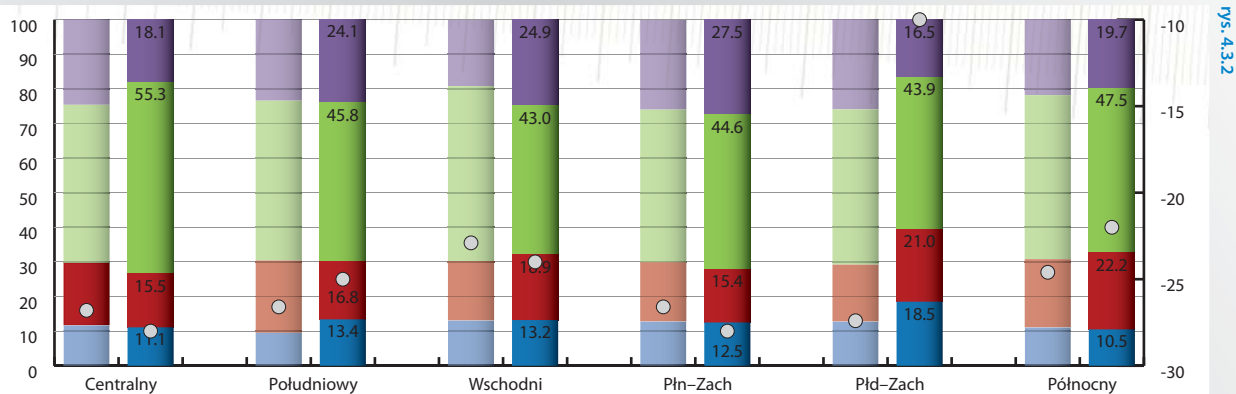
W przekroju regionalnym nie można zaobserwować znaczącego zróżnicowania w występowaniu problemu należności obsługiwanych z problemami. Prawie we wszystkich regionach również salda odpowiedzi na pytanie o należności zostały podtrzymane na poziomie porównywalnym do tego, jaki zanotowano w styczniu 2010 r. Jedynym pozytywnym wyjątkiem jest region południowo-zachodni (woj. dolnośląskie i opolskie), gdzie saldo bardzo znacząco wzrosło – z -27,4 punktu do -9,5 punktu. W regionie tym ok. 40% badanych nie ma problemu z terminowym otrzymywaniem należności albo skala tych problemów się zmniejsza, zaś jedynie co szósty badany odczuwa wzrost trudności z odzyskiwaniem należności. Należy podkreślić, że wchodzące w skład tego regionu woj. dolnośląskie jest drugim pod względem poziomu PKB per capita w kraju. Oznacza to, że przedsiębiorstwa mają w tym regionie znacząco lepsze warunki gospodarowania, a szczególnie możliwość wyegzekwowania przeterminowanych płatności.

Od trzech kwartałów na podobnym poziomie utrzymują się problemy z wyegzekwowaniem należności od klientów i kontrahentów w dużych, średnich i małych przedsiębiorstwach. Różnice w zarządzaniu należnościami w grupach przedsiębiorstw ze względu na wielkość związane są z faktem, że pomimo iż większy odsetek firm małych nie spotyka się z problemem braku obsługi należności (13,4% względem 5,7% w grupie przedsiębiorstw dużych), to w grupie przedsiębiorstw dużych bardzo niewielki jest odsetek firm deklarujących wzrost skali zjawiska opóźnień w płatnościach (zaledwie 11,4% wobec 22,6% w firmach małych).

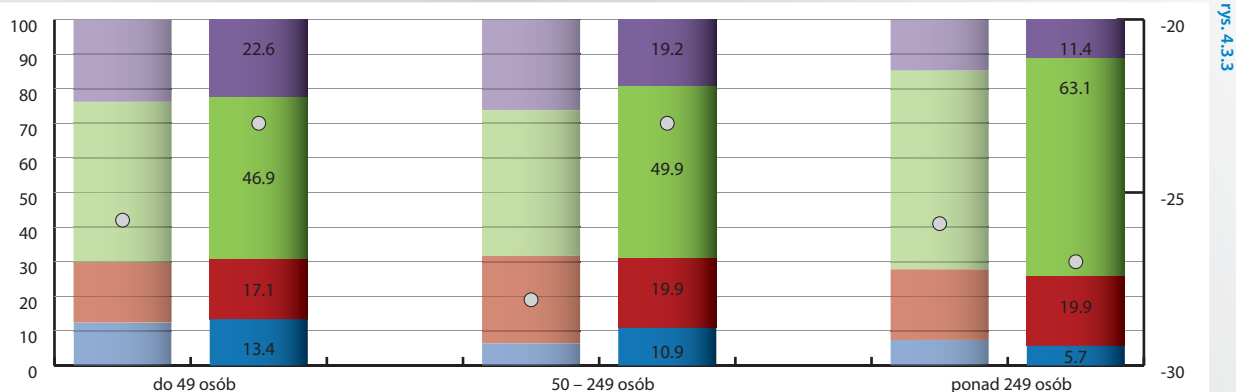
Problem opóźnień w płatnościach w najmniejszym stopniu dotyka przedsiębiorstwa finansowe. Jedynie 13% firm w tej grupie deklaruje zwiększenie dolegliwości opóźnień. Największe problemy z opóźnieniami w płatnościach mają firmy telekomunikacyjne – aż ¼ notuje wzrost trudności z odzyskiwaniem należności.

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

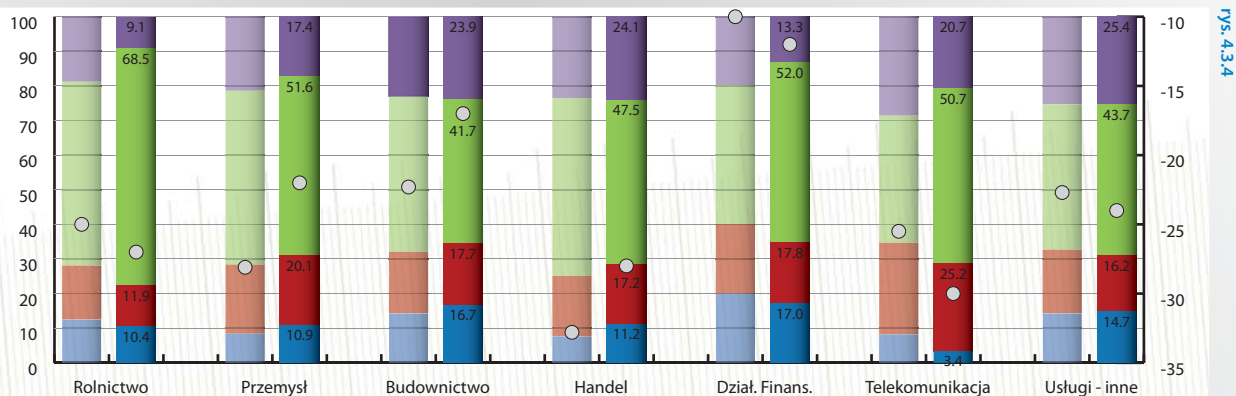
Problem przeterminowanych należności w regionach

Problem przeterminowanych należności w przedsiębiorstwach ze względu na klasę wielkości

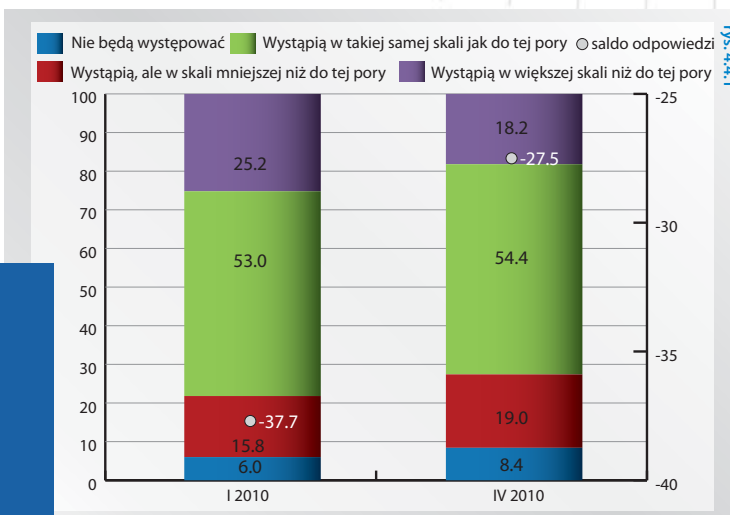

Problem przeterminowanych należności w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

■ Nie, taki problem u mnie nie występuje
 ■ Tak, ale skala tego problemu się zmniejsza
 ■ Tak, ale problem utrzymuje się na stałym poziomie
■ Tak, i problem ten narasta
 ○ saldo odpowiedzi

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.4. Problemy z wyegzekwowaniem
należności - prognoza

Pozytywna zmiana prognozy odzyskiwania należności jest najistotniejszym pozytywnym sygnałem płynącym z kwietniowej edycji badania *Portfel należności polskich przedsiębiorstw*. Od momentu rozpoczęcia projektu systematycznie poprawiała się prognoza obsługi należności przez klientów/kontrahentów. W styczniu 2009 r. jedynie 17,5% badanych spodziewało się braku problemów z należnościami lub zmniejszenia się skali ich występowania. W obecnej edycji odsetek ten sięgnął 27,4%. Jeszcze bardziej znaczący jest spadek odsetka przedsiębiorstw spodziewających się wzrostu skali tych problemów. W styczniu 2009 r. wynosił on ponad 40%, obecnie - 18,2%. Wynik wskazuje jednoznacznie, że przedsiębiorcy zaczynają pozytywnie

postrzegać dalszy rozwój sytuacji w kraju, a co za tym idzie – spodziewają się zmniejszenia problemów z odzyskiwaniem należności.

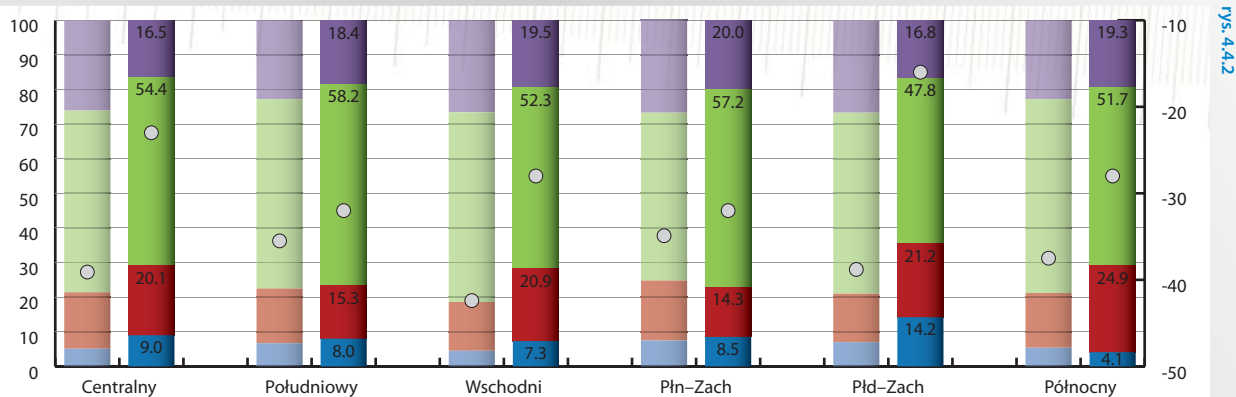
W styczniu 2010 r. różnice w prognozie problemu opóźnień w płatnościach w przekroju regionalnym były bardzo niewielkie. W obecnym badaniu odnotowano znaczącą poprawę w regionie południowo-zachodnim i centralnym. W regionie południowo-zachodnim ponad 35% badanych firm spodziewa się zmniejszenia (lub całkowitego braku) problemów z należnościami. W Polsce centralnej występuje najmniejszy w skali kraju odsetek firm spodziewających się wzrostu problemów z należnościami – 16,5%. Podobnie, jak w przypadku stanu należności można wnioskować, że przedsiębiorcy z tych regionów ze względu na wysoki stopień rozwoju gospodarczego mogą spodziewać się lepszej obsługi zobowiązań przez klientów/kontrahentów.

Prognozy odzyskiwania należności we wszystkich grupach przedsiębiorstw poprawiły się. Najbardziej znacząco wzrósł w tym obszarze optymizm firm średnich. Co ciekawe, najbardziej pesymistycznie na problem należności patrzą duże przedsiębiorstwa. W tej grupie aż 31% spodziewa się wzrostu problemów z należnościami, zaś wśród średnich firm odsetek ten wynosi zaledwie 12%. Najmniejszy wzrost optymizmu firm dużych może wskazywać, że potencjał do dalszej poprawy sytuacji w tej grupie przedsiębiorstw powoli się wyczerpuje. Trzeba jednak podkreślić, że firmy te najlepiej sobie radzą z należnościami i spadek oczekiwań dotyczących dalszej poprawy w tym obszarze niekoniecznie powinien być negatywnie postrzegany.

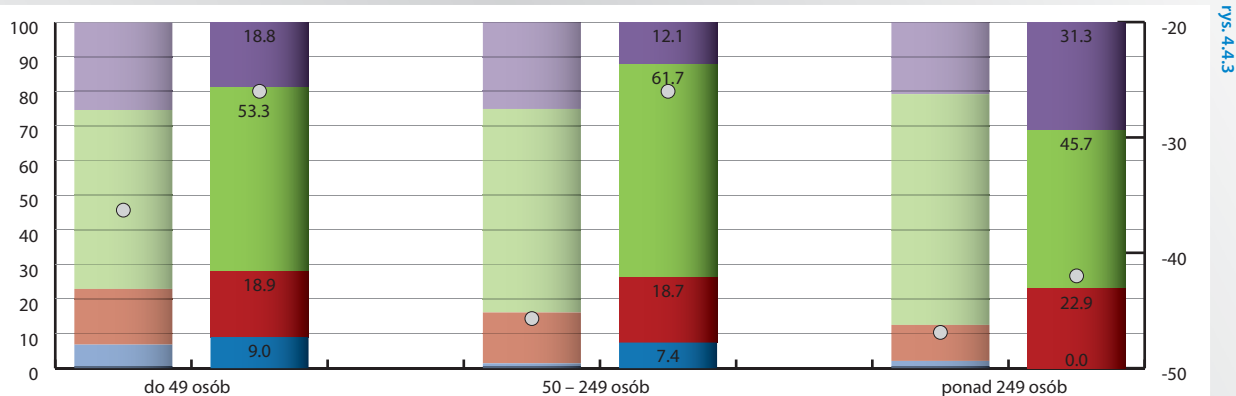
Szczególnie znaczący wzrost optymizmu zaobserwowany został w branży finansowej. Jedynie 3,5% respondentów w tej grupie spodziewa się wzrostu problemów z nieterminowymi należnościami. Również w istotny sposób poprawiła się sytuacja przedsiębiorstw budowlanych. W tej grupie o ok. 10 pp. spadł odsetek firm spodziewających się wzrostu problemów z terminowym otrzymywaniem należności, zaś o 10 pp. wzrósł odsetek deklarujących, że problemy te będą maleć lub w ogóle nie będą występować. Również znaczącą poprawę odnotowano w sektorze telekomunikacyjnym. Firmy z tej grupy znacząco rzadziej spodziewają się problemów z terminowym otrzymywaniem należności.

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

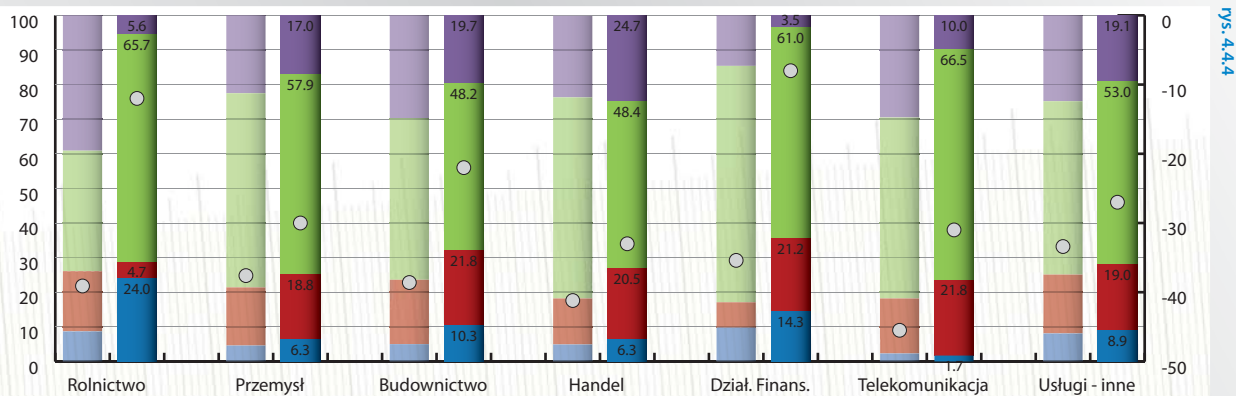
Prognoza przeterminowanych należności w regionach

Prognoza przeterminowanych należności w przedsiębiorstwach ze względu na klasę wielkości

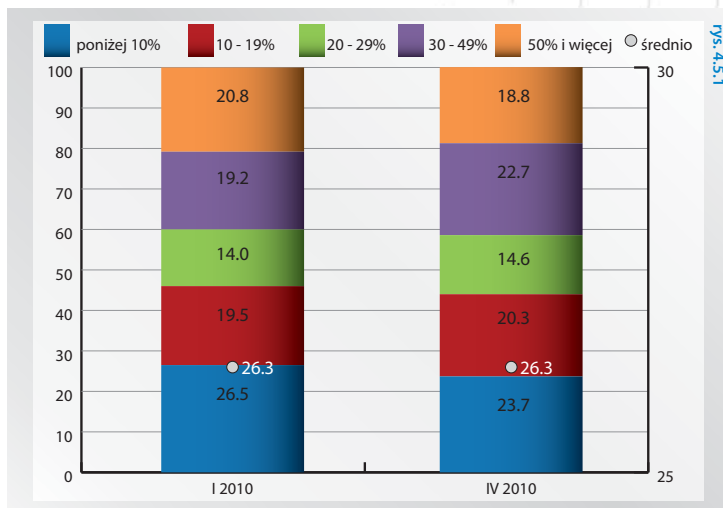

Prognoza przeterminowanych należności w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

■ Nie będą występować
 ■ Wystąpią, ale w skali mniejszej niż do tej pory
 ■ Wystąpią w takiej samej skali jak do tej pory
■ Wystąpią w większej skali niż do tej pory
 ○ saldo odpowiedzi

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.5. Odsetek należności nieuregulowanych w portfelu należności przedsiębiorstwa

Po spadku odsetka należności przeterminowanych w portfelu polskich przedsiębiorstw w okresie kwiecień-październik 2009, w styczniu 2010 r. odnotowano ich niewielki wzrost, a po kolejnych trzech miesiącach (kwiecień 2010) sytuacja ustabilizowała się. Przeciętny odsetek należności przeterminowanych wynosił 26,3%,

Zróżnicowanie regionalne odsetka opóźnionych płatności jest stosunkowo niewielkie. Najmniejszy odsetek niespłaconych należności występuje w firmach zlokalizowanych w regionie wschodnim. Stanowią tam one 24,6% ogółu należności. Najgorzej sytuacja przedstawia się w regionie południowym, gdzie 28,7% ogółu należności nie zostało uregulowanych w terminie.

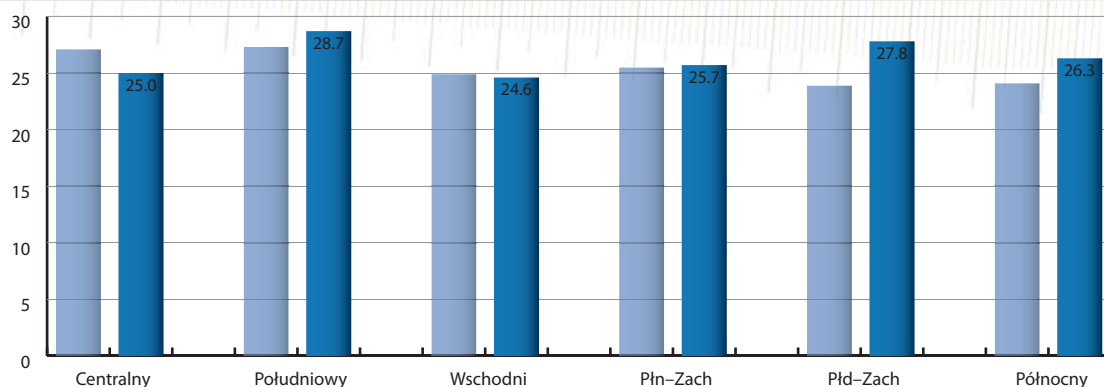
Należy jednak podkreślić, że nie są to znaczące różnice i na poziomie kraju mniej więcej co czwarta faktura nie jest płacona w przewidzianym terminie.

W okresie od stycznia do kwietnia 2010 r. spadł odsetek przeterminowanych należności w portfelu dużych firm. Stanowią one w tej grupie zaledwie 16,5% ogółu należności. Zdecydowanie większy odsetek stanowią one w portfelu przedsiębiorstw średnich i dużych, gdzie więcej niż co czwarta złotówka nie jest spłacana w terminie. Sytuacja dużych przedsiębiorstw jest o tyle komfortowa, że posiadają zazwyczaj działy, które mają za zadanie sprawne zarządzanie wierzytelnościami. W przypadku małych i średnich firm skala problemu jest większa ze względu na brak zaimplementowanych narzędzi tego typu. Dodatkowo klienci/kontrahenci są świadomi przewagi dużych firm w tym obszarze i rzadziej decydują się na opóźnienia w płatnościach.

Charakterystyczny dla branży finansowej jest stosunkowo niewielki odsetek należności przeterminowanych – stanowią one w portfelach tych firm zaledwie 11,6%. Poza jednym wyjątkiem (październik 2009 r.) odsetek ten utrzymuje się na bardzo podobnym poziomie. Na drugim biegunie znajdują się firmy przemysłowe i budowlane, w których odsetek niespłaconych należności w portfelu sięga 30%. Przedsiębiorstwa handlowe i usługowe utrzymują w portfelu odsetek przeterminowanych należności na poziomie zbliżonym do średniej. Pozytywnym sygnałem świadczącym o coraz lepszym zarządzaniu należnościami jest niewielki odsetek przeterminowanych należności w portfelu firm telekomunikacyjnych – wynosi on w tej grupie zaledwie 23,5%.

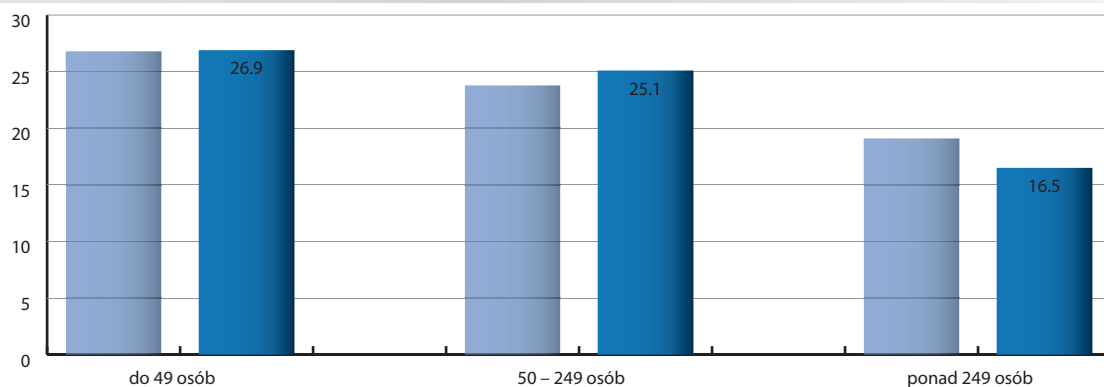
4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Średni odsetek przeterminowanych należności

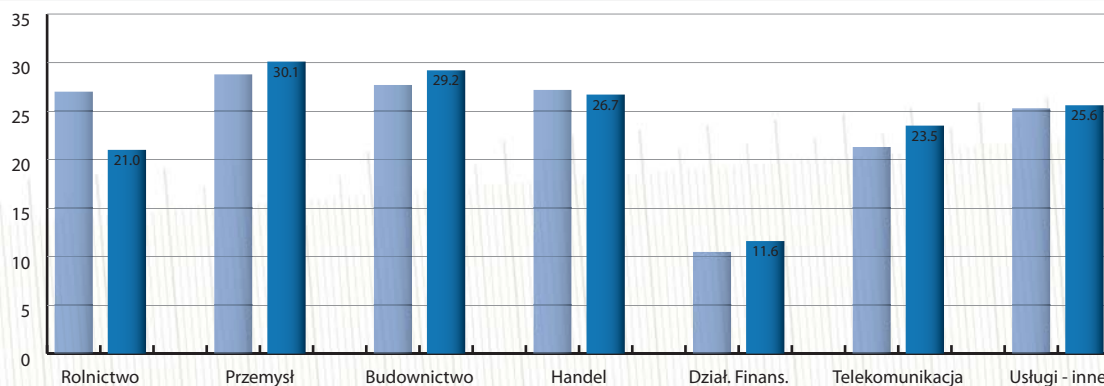
rys. 4.5.2

Średni odsetek przeterminowanych należności w przedsiębiorstwach ze względu na wielkość

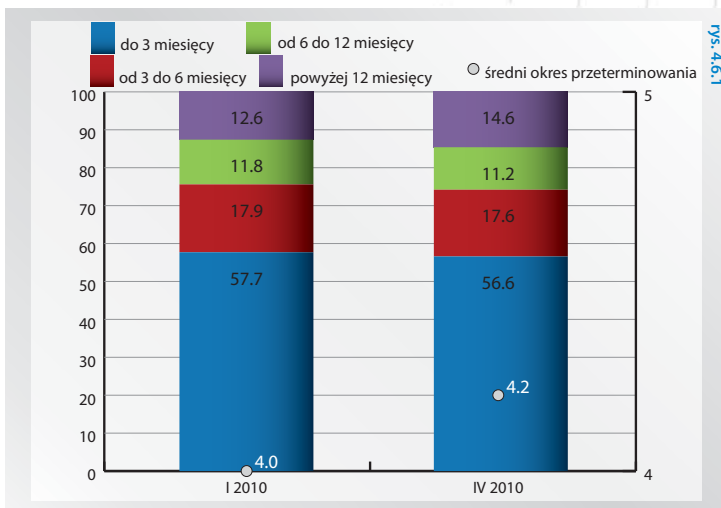
rys. 4.5.3

Średni odsetek przeterminowanych należności w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

rys. 4.5.4

4. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWEGO

4.6. Struktura należności przeterminowanych - okres przeterminowania

Od dwóch kwartałów wydłuża się średni okres przeterminowania należności w portfelu polskich firm. W stosunku do poprzedniego badania wydłużył się on o ok. 6 dni i obecnie wynosi 4 miesiące i 6 dni. Widoczne jest zatem, że o ile wzrost odsetka przeterminowanych został zahamowany, to wciąż wydłuża się przeciętny okres opóźnienia. Największy wpływ na tę sytuację ma systematyczny wzrost należności przeterminowanych o ponad 12 miesięcy w portfelu przeterminowanych należności polskich firm. Obecnie już częściej niż co siódma złotówka w portfelu przeterminowanych należności czeka na spłatę ponad rok. Nie rosną już jednak płatności o niewielkim opóźnieniu, co oznacza, że bieżące regulowanie płatności zdecydowanie się poprawiło,

zaś za wzrost przeciętnego opóźnienia odpowiadają długi, których okres opóźnienia się wydłuża i raczej nie należy spodziewać się ich uregulowania.

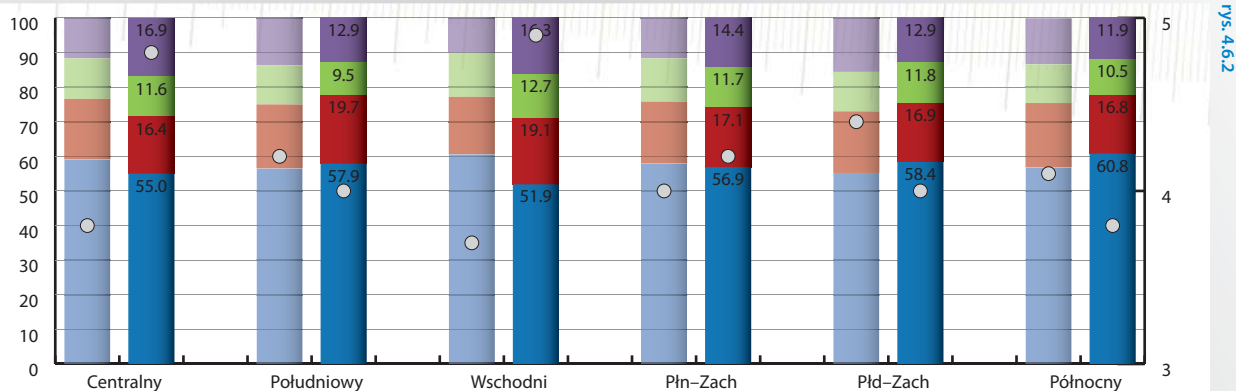
Przeciętny okres opóźnienia w zapłacie należności waha się w zależności od regionu od 3,7 do 4,8 miesiąca. Najdłużej na swoje należności oczekują przedsiębiorstwa z regionu wschodniego, zaś najkrócej – z regionu północnego. Niestety, wyniki w przekroju regionalnym nie ukazują trwałych tendencji, a kolejność regionów w kolejnych edycjach badania znacząco się zmienia.

Za wzrost przeciętnego okresu opóźnień w polskich przedsiębiorstwach odpowiedzialność w największym stopniu ponoszą opóźnienia w płatnościach wobec małych firm. W firmach zatrudniających do 49 osób przeciętne opóźnienie wzrosło do 4,4 miesiąca. W grupie przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 osób, a także powyżej 249 osób przeciętne opóźnienie uległo skróceniu i wynosi równe 3,5 miesiąca. Firmy o większym zatrudnieniu mają nie tylko mniejszy odsetek należności przeterminowanych, ale również krócej czekają na swoje płatności, co związane jest najprawdopodobniej z lepszym procesem zarządzania wierzytelnościami.

Do bieżącego badania opóźnienia w otrzymywaniu należności przez firmy finansowe, jeżeli już występowały, były bardzo znaczące. W bieżącym badaniu, jakkolwiek wciąż są powyżej średniej rynkowej, gdyż przeciętnie sięgają 5 miesięcy, są mniejsze niż w budownictwie (5,5 miesiąca) i rolnictwie (prawie 7 miesięcy). W stosunkowo najlepszej sytuacji są firmy telekomunikacyjne, w których średnie opóźnienie wynosi 3,4 miesiąca oraz przemysłowe (3,6 miesiąca) i handlowe (3,7 miesiąca).

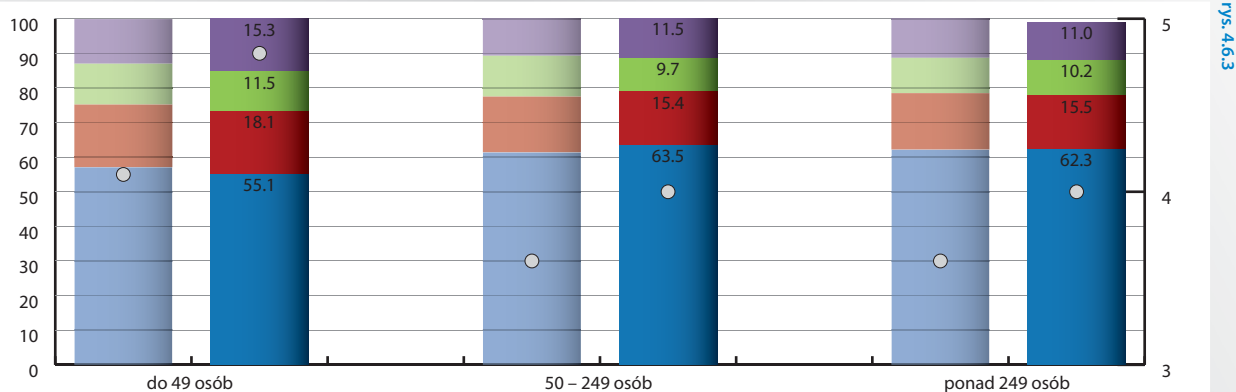
4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Struktura należności przeterminowanych w regionach

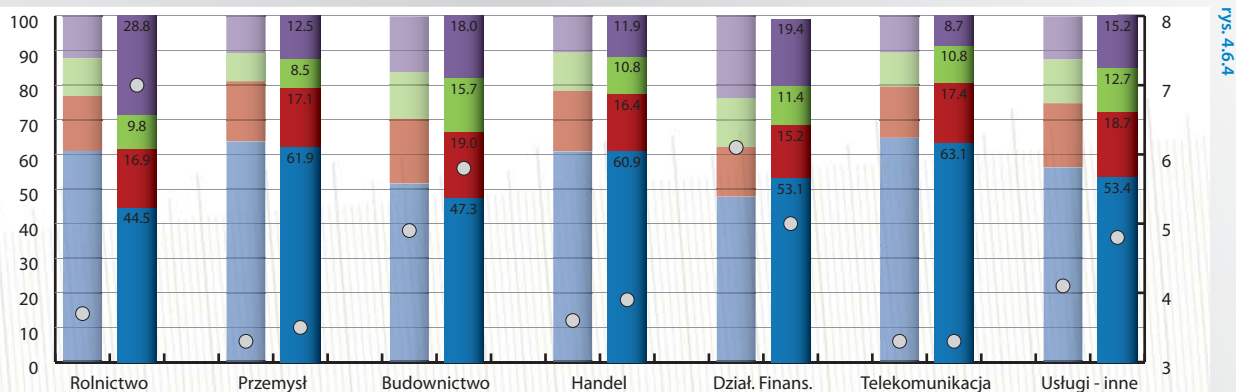
rys. 4.6.2

Struktura należności przeterminowanych w przedsiębiorstwach ze względu na klasę wielkości

rys. 4.6.3

Struktura należności przeterminowanych w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

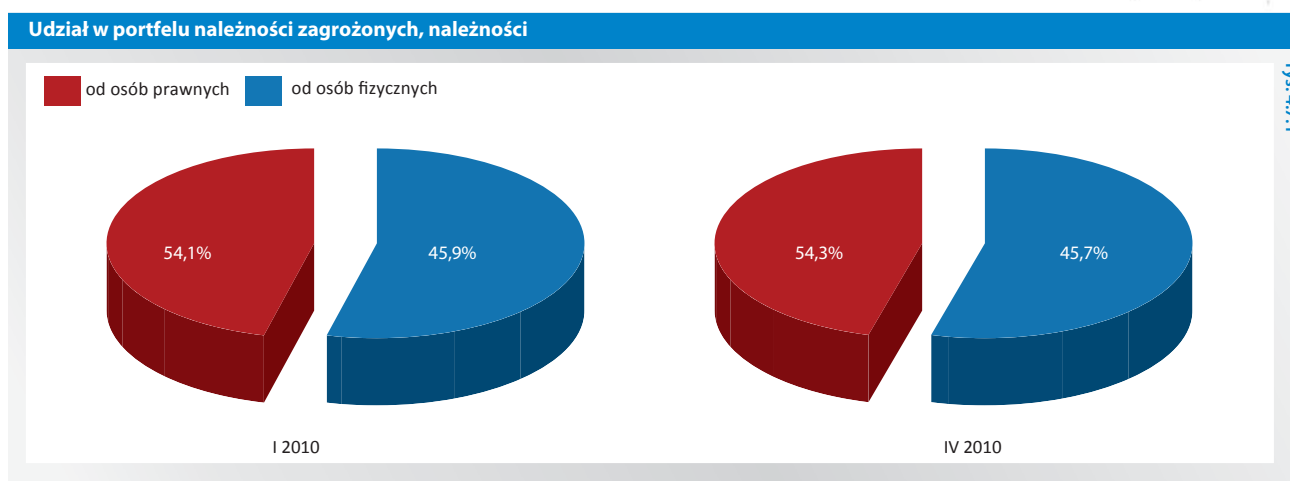

rys. 4.6.4

■ Do 3 miesięcy
 ■ Od 3 do 6 miesięcy
 ■ Od 6 do 12 miesięcy
 ■ Powyżej 12 miesięcy
 ○ średni okres przeterminowania

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.7. Struktura należności przeterminowanych - pochodzenie

Udział osób prawnych w portfelu należności przeterminowanych w kwietniu 2010 r. po dwóch kwartałach spadku nieznacznie wzrósł (z 54,1% do 54,3%). Wskazuje to, że pomimo iż obserwowane są pierwsze oznaki ożywienia w gospodarce, nie przekłada się to znacząco na sytuację przedsiębiorstw. W pierwszych miesiącach kryzysu utrzymywała się równowaga pomiędzy udziałem należności od przedsiębiorstw i osób prywatnych w badanym portfelu. Obecnie występujące zachwianie tej równowagi na korzyść gospodarstw domowych (mniejszy odsetek należności przeterminowanych pochodzi od tej grupy) wskazuje, że wciąż większe koszty kryzysu ponoszą przedsiębiorstwa. Choć występują oznaki ożywienia, nie przekłada się to na relatywną poprawę sytuacji firm w porównaniu z sytuacją gospodarstw domowych – tymczasem zgodnie z teorią cyklu koniunkturalnego pierwsze oznaki ożywienia w o wiele większym stopniu powinny odczuwać przedsiębiorstwa.

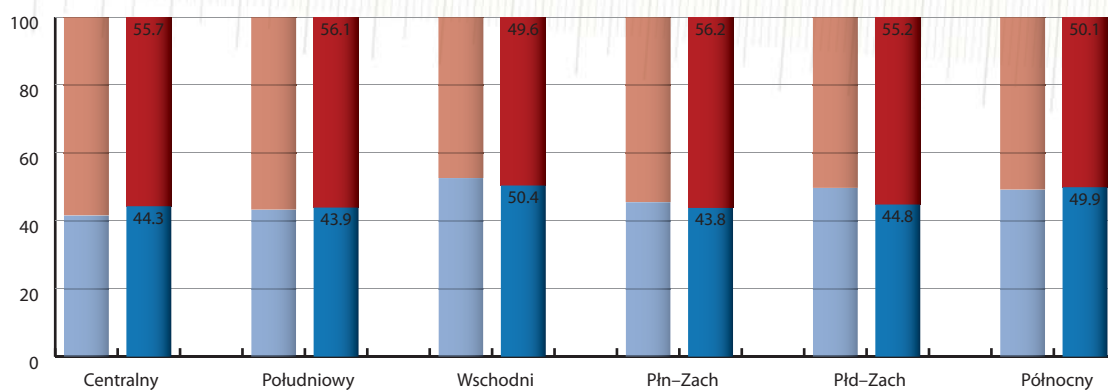
Zróznicowanie regionalne struktury należności przeterminowanych pozostaje stosunkowo niewielkie. Największy odsetek należności przeterminowanych pochodzących od gospodarstw domowych posiadają firmy zlokalizowane w regionach o stosunkowo najniższym poziomie rozwoju gospodarczego – wschodnim i północnym. W tych regionach należności od osób prywatnych i od firm podzielone są w stosunku 50:50. Wyższy stopień uprzemysłowienia pozostałych regionów skutkuje tym, że zlokalizowane tam firmy większą część obrotu realizują we współpracy z innymi przedsiębiorstwami i stąd należności przeterminowane od innych firm stanowią większą część portfela – ok. 55%.

We wszystkich grupach przedsiębiorstw ze względu na wielkość zatrudnienia odnotowano wzrost udziału innych przedsiębiorstw w portfelu należności przeterminowanych. W małych firmach należności przeterminowane pochodzące od tej grupy stanowią ok. 50%. W średnich i dużych stanowią większość, wynosząc odpowiednio 69,3% oraz 69,9%. W przypadku obu tych grup można domniemywać, że o wiele częściej ich relacje biznesowe nakierowane są na współpracę z innymi firmami i rzadko kiedy współpracują one z klientem finalnym, co w naturalny sposób sprawia, że posiadają one w swoich portfelach mniejszy odsetek przeterminowanych należności od gospodarstw domowych.

Na tle innych branż wyróżnia się sytuacja w telekomunikacji. O ile w pozostałych grupach należności przeterminowane pochodzące od przedsiębiorstw stanowią zawsze ponad połowę należności przeterminowanych, to w branży telekomunikacyjnej jedynie ok. 34% opóźnień generują inne firmy. Bardzo istotny wydaje się wzrost odsetka przeterminowanych należności pochodzących od innych firm w grupie przedsiębiorstw finansowych (z 36% do 57%). Opóźnienia w spłacie zobowiązań wobec firm finansowych tym bardziej potwierdzają tezę, że okres, w którym polskie firmy borykały się z problemami finansowymi związanymi z kryzysem, jeszcze nie w pełni minął. Najwyższy udział należności przeterminowanych pochodzących od innych przedsiębiorstw deklarują respondenci z przemysłu. W tej grupie należności od osób prawnych stanowią przeciętnie 59,3%.

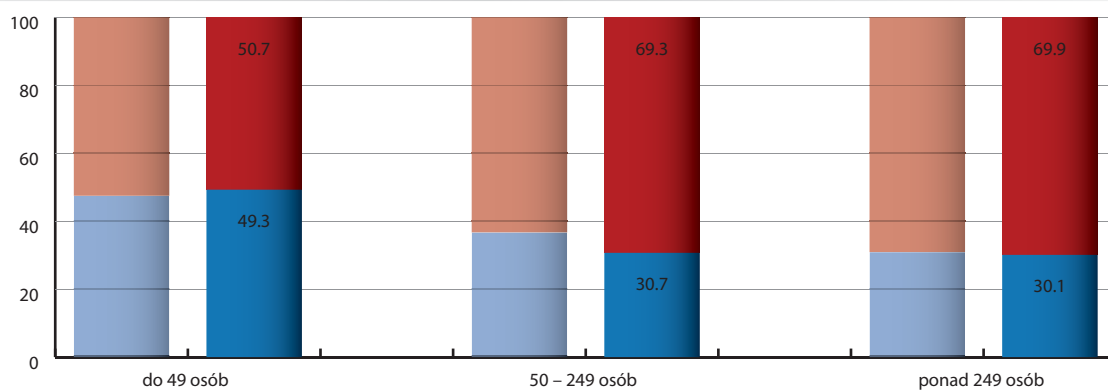
4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Pochodzenie należności przeterminowanych w regionach

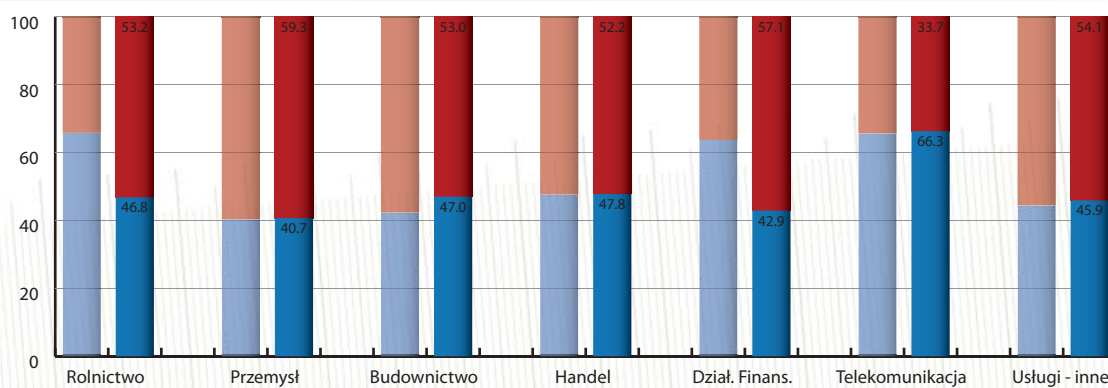
rys. 4.7.2

Pochodzenie należności przeterminowanych w przedsiębiorstwach ze względu na wielkość

rys. 4.7.3

Pochodzenie należności przeterminowanych w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

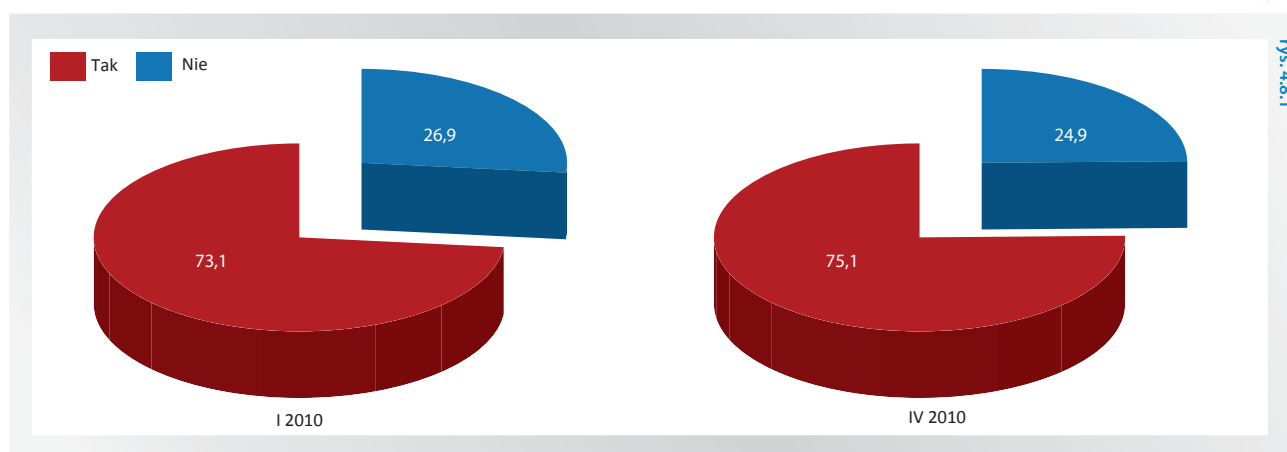

rys. 4.7.4

■ od osób prawnych ■ od osób fizycznych

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.8. Czy zaległe należności są barierą dla działalności przedsiębiorstwa?

W kwietniu 2010 roku doszło do wzrostu postrzegania niespłaconych należności jako bariery. O ile w październiku 2009 r. 70,2% przedsiębiorstw wskazywało, że niespłacone należności stanowią dla nich przeszkodę, to obecnie odsetek ten wzrósł do 75,1%. Wzrost postrzegania zaległych należności jako bariery jest najprawdopodobniej w dużej mierze wynikiem wydłużenia przeciętnego okresu przeterminowania faktur. Stanowi to niekorzystny sygnał dla całej gospodarki, gdyż opóźnienia w płatnościach powinny w momencie wychodzenia z kryzysu szybko się zmniejszać. W obecnej sytuacji wciąż wątpliwości może budzić fakt, na ile trwale będzie mogło być ożywienie w gospodarce, gdy niespłacone należności będą wywoływać coraz więcej negatywnych skutków w sektorze przedsiębiorstw.

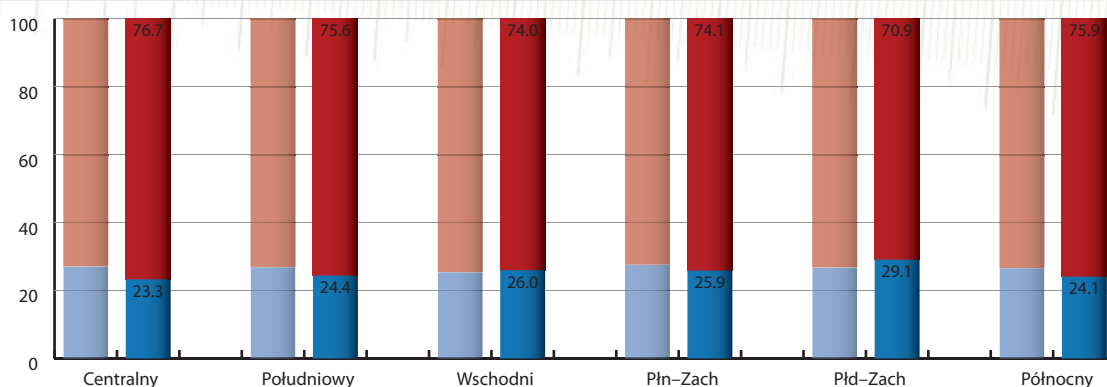
Zróznicowanie regionalne postrzegania niespłaconych należności jako bariery wzrosło w bieżącym kwartale. Najwięcej firm postrzega opóźnienia w spłacie jako barierę w regionie centralnym (76,7%), zaś najmniej – w regionie południowo-zachodnim (70,9%).

Większa skala prowadzonej działalności, przejawiająca się wyższym poziomem zatrudnienia, przekłada się na mniejszą skalę oddziaływania problemów związanych z opóźnieniami w otrzymywaniu należności. Różnice między przedsiębiorstwami są bardzo znaczące. Opóźnienia w płatnościach są problemem dla prawie 80% firm zatrudniających do 49 osób. W przypadku firm średnich (50-249 osób) postrzeganie niespłaconych należności jako bariery dotyczy grupy nieco ponad 60% przedsiębiorstw. W grupie największych firm (zatrudniających ponad 249 osób) problem ten został zaobserwowany u zaledwie 40% badanych. Jakkolwiek duże firmy lepiej sobie radzą ze ściąganiem należności, to tak znacząca różnica w postrzeganiu niespłaconych należności w kategoriach bariery jest dodatkowo związana z większą zależnością małych firm od poszczególnych płatności. Brak możliwości kredytowania na szeroką skalę powoduje, że częstokroć kilka opóźnionych płatności może doprowadzić do bankructwa przedsiębiorstwa.

W prawie wszystkich branżach niespłacone należności stanowią barierę dla ponad 70% podmiotów, jedynie w przypadku firm prowadzących działalność finansową odsetek ten wynosi niespełna 50%. Względem poprzedniego kwartału odnotowano jednak w tej branży znaczący przyrost (z niespełna 30%) postrzegania opóźnień w płatnościach w kategorii bariery. Spadł natomiast odsetek firm działających w obszarze telekomunikacji, dla których opóźnienia w płatnościach tworzą barierę dla działalności gospodarczej. Oznacza to znaczącą poprawę względem poprzedniego kwartału, co jednak nie zmienia faktu, że należności wobec firm telekomunikacyjnych są na ostatnim miejscu w kategorii priorytetów płatności dla gospodarstw domowych.

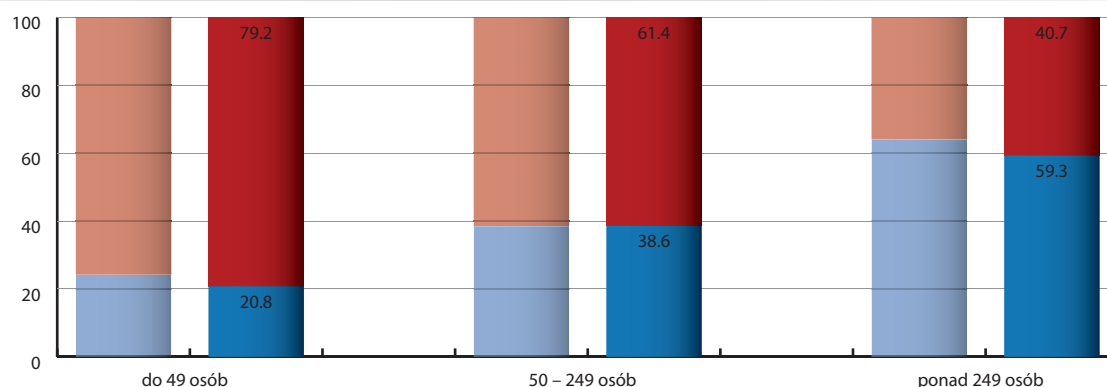
4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Bariera zaległych należności w regionach

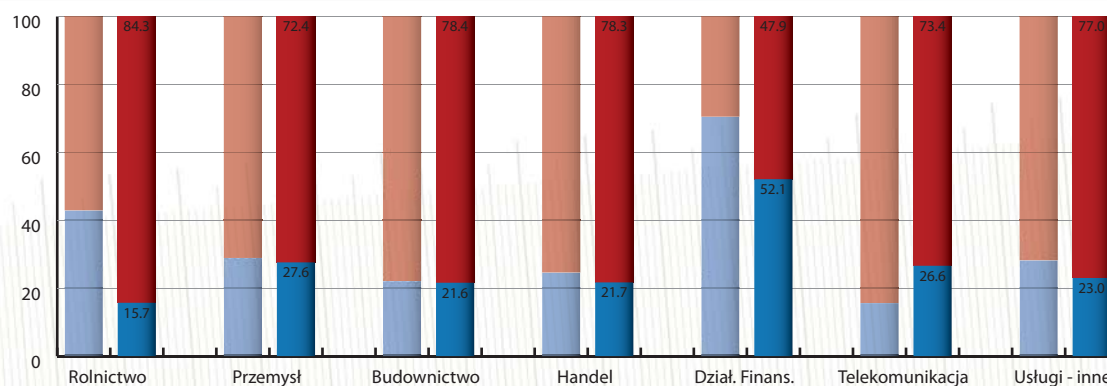
rys. 4.8.2

Bariera zaległych należności w przedsiębiorstwach ze względu na klasę wielkości

rys. 4.8.3

Bariera zaległych należności w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

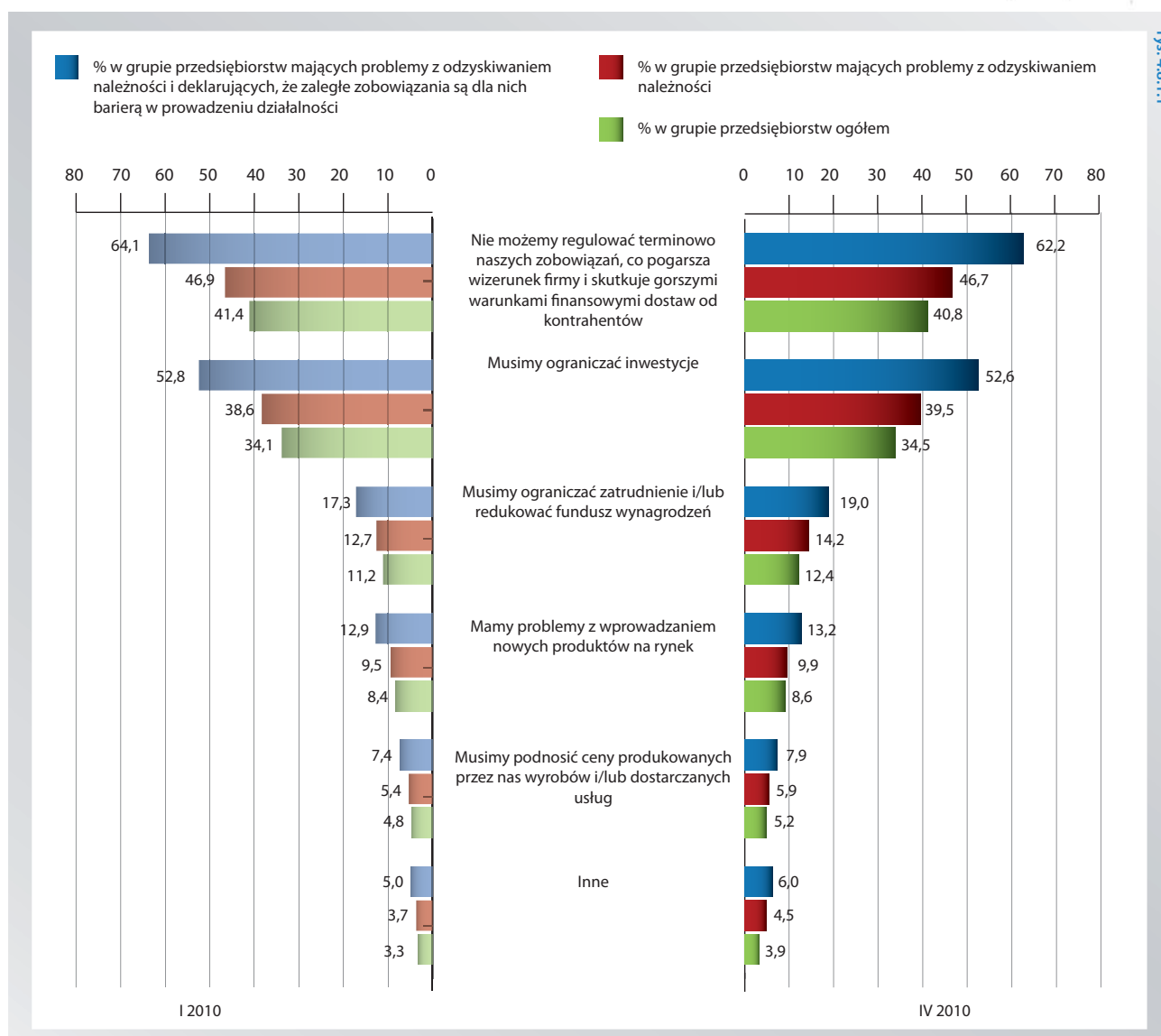

rys. 4.8.4

■ Tak
 ■ Nie

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

4.8.1. Ranking barier

W grupie badanych przedsiębiorstw kolejność barier występujących jako konsekwencja opóźnień w płatnościach nie zmieniła się od momentu rozpoczęcia badania w styczniu 2009 r. W okresach kwartalnych zmiany odsetka przedsiębiorstw deklarujących występowanie bariery danego typu są również bardzo niewielkie. Najbardziej istotny pozostaje problem zatorów płatniczych. W grupie przedsiębiorstw ogółem 40,8% wskazuje na występowanie tej bariery. W drugiej kolejności występuje konieczność ograniczania inwestycji, co odczuwa aż 34,5% przedsiębiorstw w gospodarce. Kolejne bariery są daleko mniej istotne i dotyczą znacznie

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

mniejszą grupę przedsiębiorców. Na skutek problemów z otrzymywaniem należności 12,4% firm w gospodarce ogranicza zatrudnienie lub tnie pensje pracowników. W grupie 8,6% wszystkich przedsiębiorstw widoczna jest konieczność wstrzymywania się z wprowadzaniem na rynek produktów, a 5% deklaruje konieczność podnoszenia cen.

Problemy z otrzymywaniem należności przekładają się na zatory płatnicze w największym stopniu w przypadku firm budowlanych. Ponad 70% firm z tej branży deklaruje, że w związku z tym ma problem z regulowaniem własnych płatności. W przypadku firm finansowych zaledwie 50% mających problemy z odzyskiwaniem należności deklaruje, że przekłada się to na opóźnienia w regulowaniu własnych zobowiązań. Warto podkreślić, że w dużych firmach brak terminowego regulowania płatności przez klientów/kontrahentów o wiele rzadziej postrzegany jest jako bariera, a jeśli nawet tak jest, to rzadziej przekłada się na generowanie zatorów płatniczych.

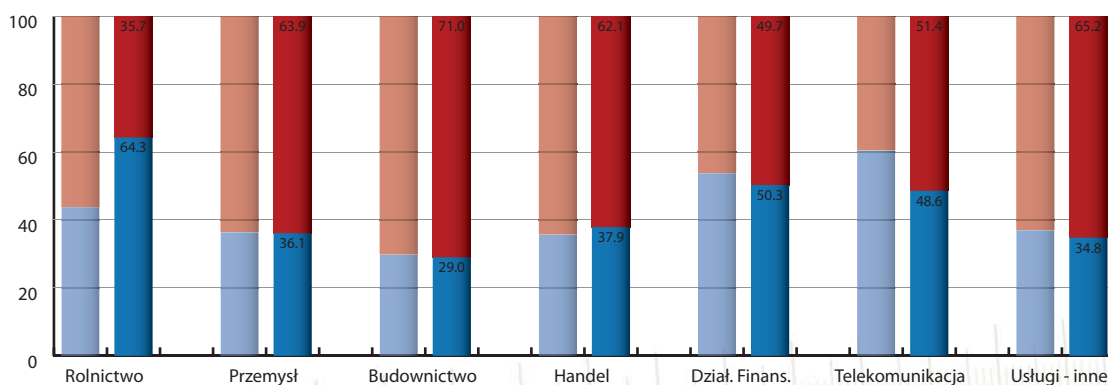
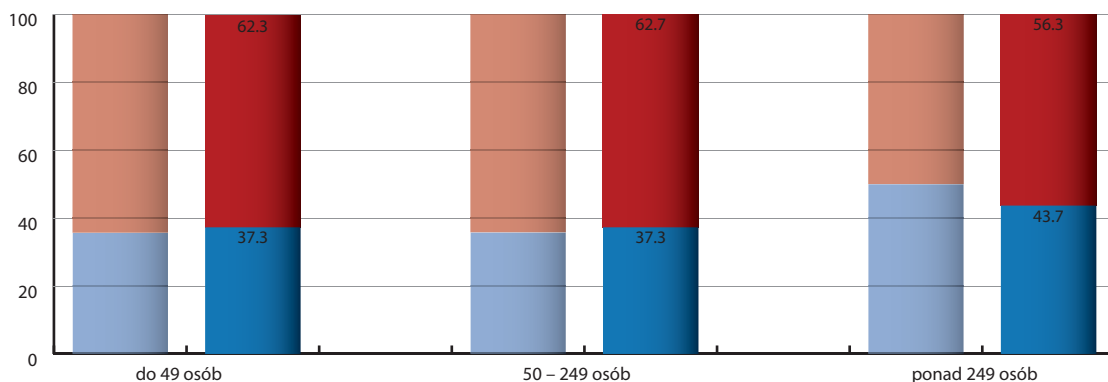
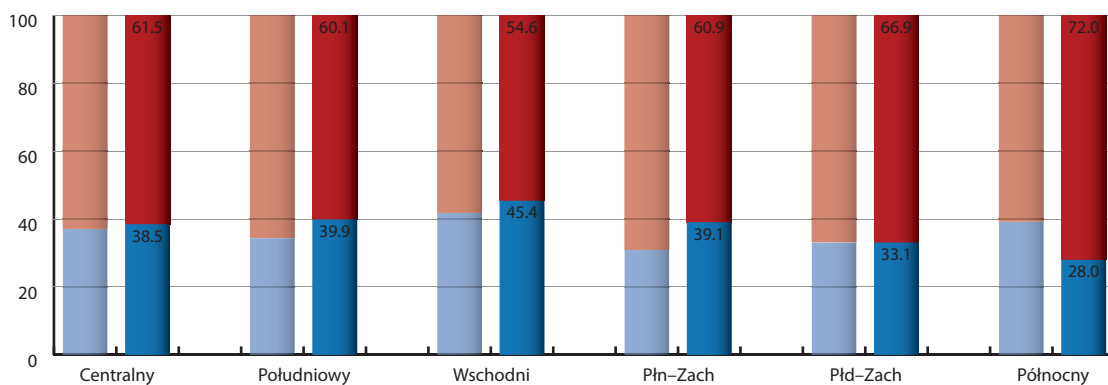
W grupie przedsiębiorców deklarujących, że opóźnienia w płatnościach są barierą dla prowadzonej działalności gospodarczej, ponad połowa ogranicza na skutek tego swoją aktywność inwestycyjną. Czynią to równie często firmy zatrudniające do 49 pracowników, jak i przedsiębiorstwa posiadające ponad 249 pracowników (konieczność ograniczania inwestycji sygnalizuje w obu tych grupach ponad połowa przedsiębiorstw zgłaszających opóźnienia jako barierę dla swojej działalności). Szczególnie często działalność inwestycyjną ograniczają firmy telekomunikacyjne. Aż 80% przedsiębiorstw z tej branży mających problemy z płatnościami ogranicza inwestycje, podczas gdy wśród przedsiębiorstw finansowych analogiczny odsetek wynosi jedynie 28,4%. Oznacza to, że sektor telekomunikacyjny jest bardzo wrażliwy na opóźnienia w płatnościach, zaś branża finansowa posiada zwykle dużą poduszkę bezpieczeństwa ograniczającą wpływ opóźnień na działalność inwestycyjną firmy.

Problem opóźnień w płatnościach w niewielkim stopniu przekłada się na wynagrodzenia w dużych przedsiębiorstwach, zaś o wiele częściej jest powodem ograniczania funduszu płac w firmach średnich i małych. Duże i średnie firmy zaś stosunkowo rzadko są zmuszone do rezygnacji z wprowadzenia nowych produktów na rynek w przypadku, gdy same nie otrzymują terminowo swoich należności. Innowacyjność związana z wprowadzaniem nowych produktów, w przypadku trudności z odzyskiwaniem należności, jest natomiast silnie ograniczona wśród firm z sektora telekomunikacyjnego i prowadzących działalność handlową, rzadko jest zaś powodem ograniczeń w przypadku przedsiębiorstw budowlanych i prowadzących pozostałą działalność usługową.

Na skutek problemów z należnościami najczęściej podnoszą ceny firmy duże. Jest to zapewne związane z ich pozycją rynkową, która umożliwia im podniesienie cen i pozostanie liczącym się graczem na rynku. Opóźnienia w otrzymywaniu należności wywierają stosunkowo istotny wpływ na ceny oferowanych produktów w przypadku firm finansowych i telekomunikacyjnych. W obu tych grupach problemy z płatnościami mogą się w znacznym stopniu przełożyć na wynik finansowy, co powoduje, że reakcja związana z podniesieniem cen musi być często natychmiastowa.

4. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWEGO

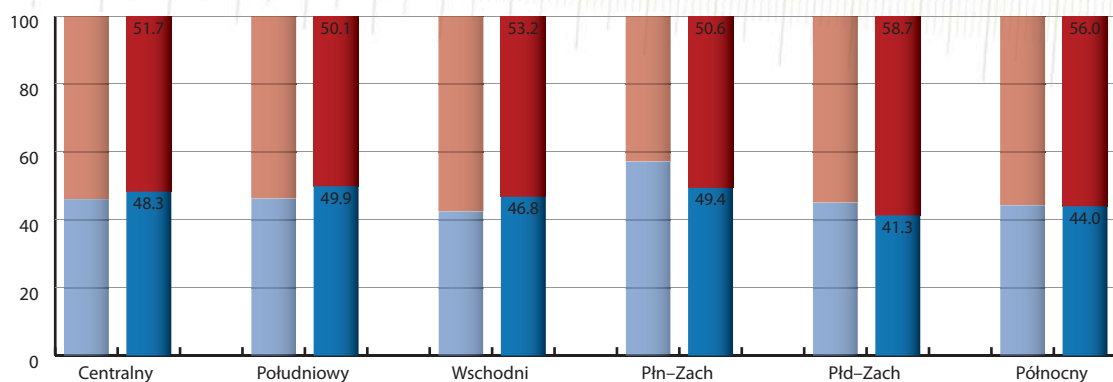
Utrudnienia w realizowaniu własnych płatności

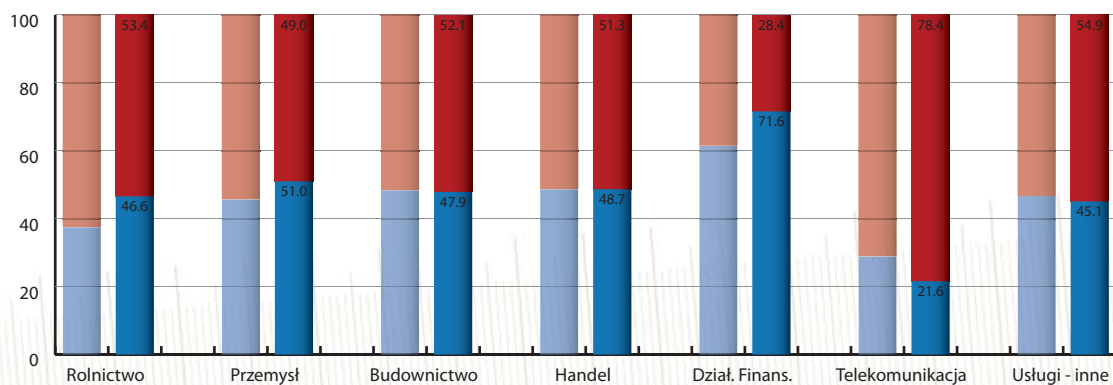
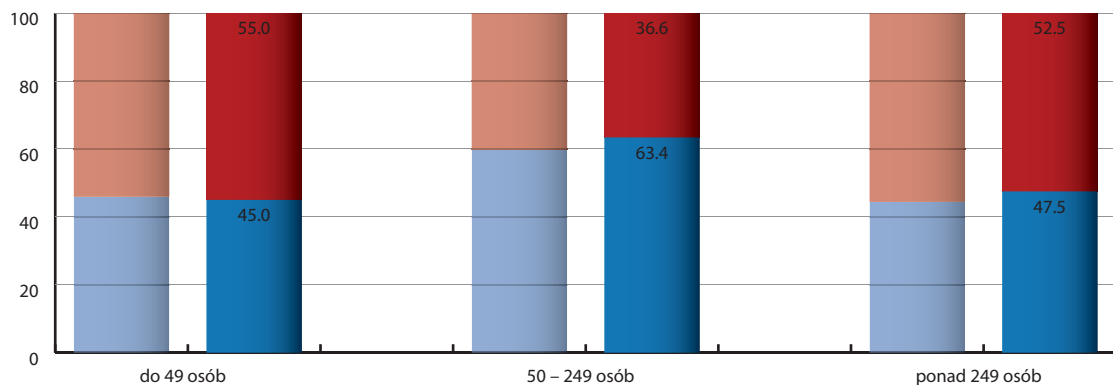
■ Tak ■ Nie

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Ograniczanie inwestycji

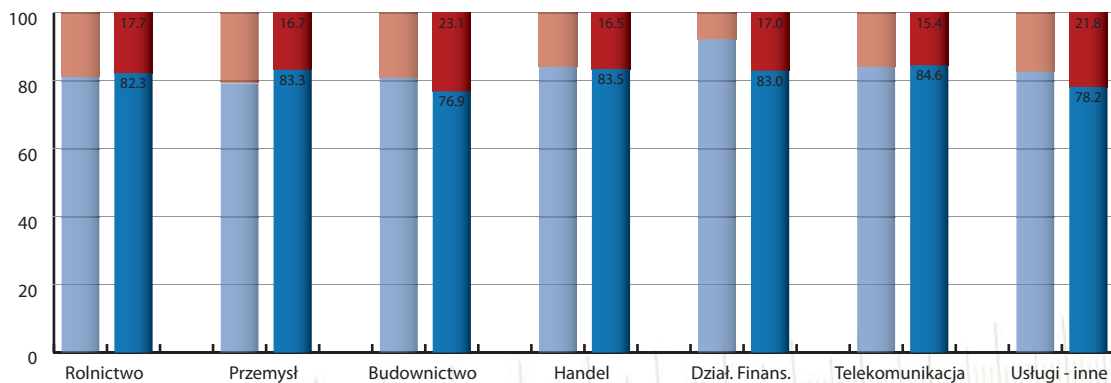
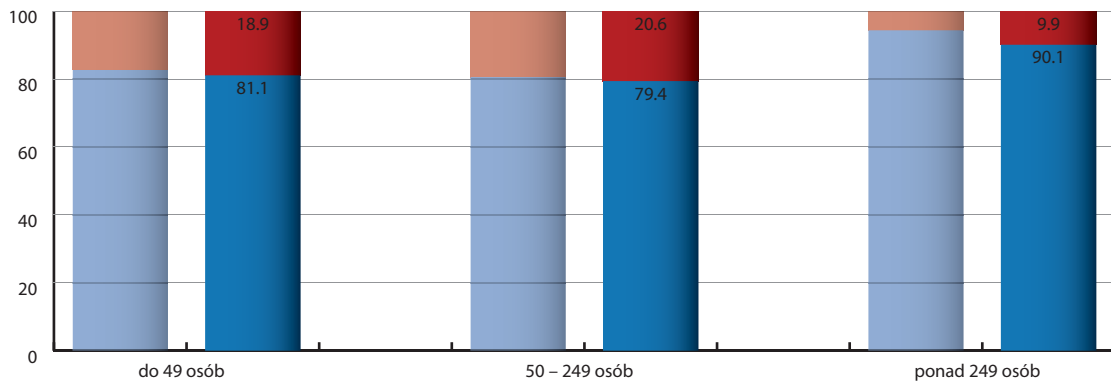
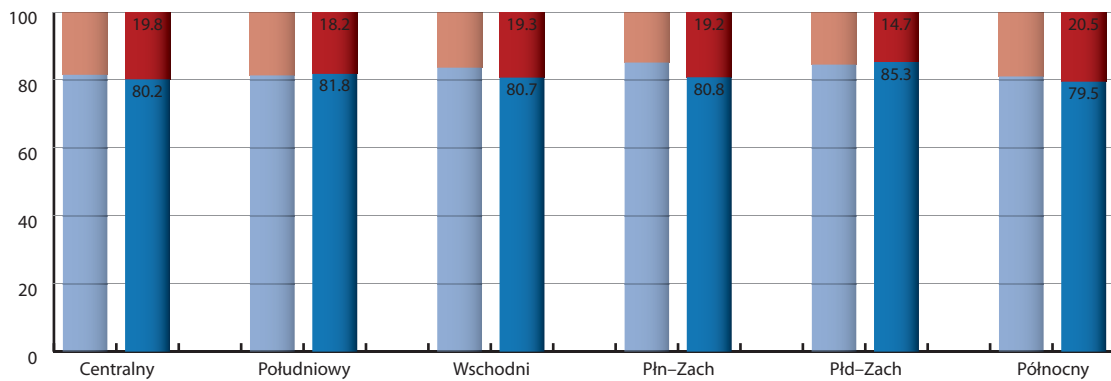
rys. 4.8.3

■ Tak
 ■ Nie

4. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWEGO

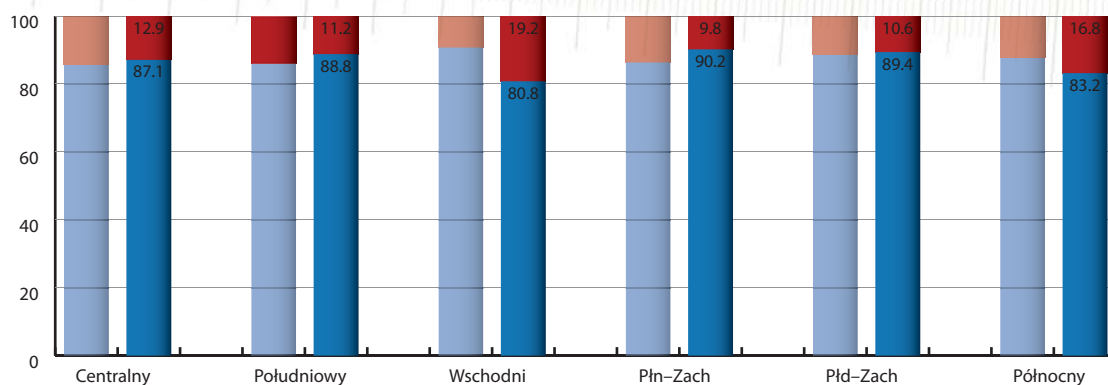
Redukowanie zatrudnienia lub funduszu wynagrodzeń

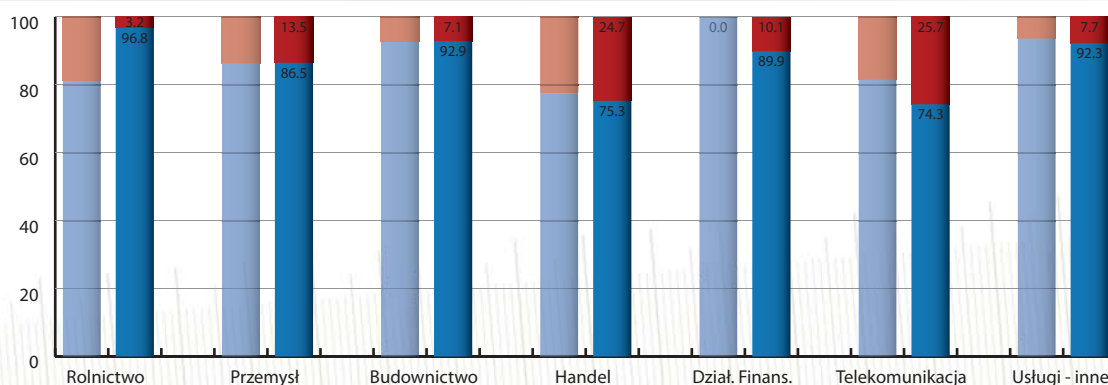
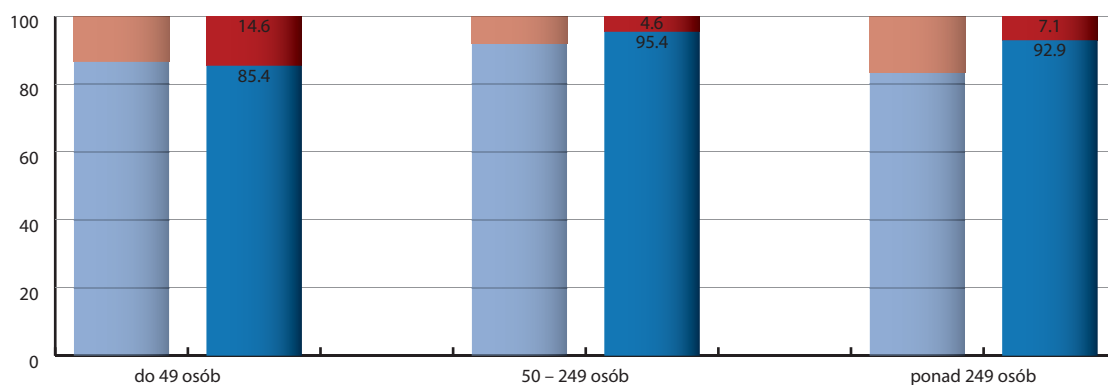
■ Tak ■ Nie

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Problemy z wprowadzaniem nowych produktów na rynek

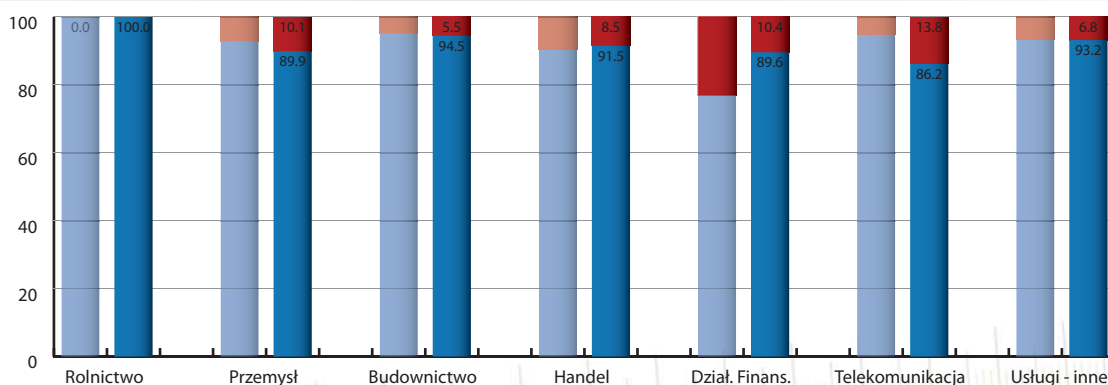
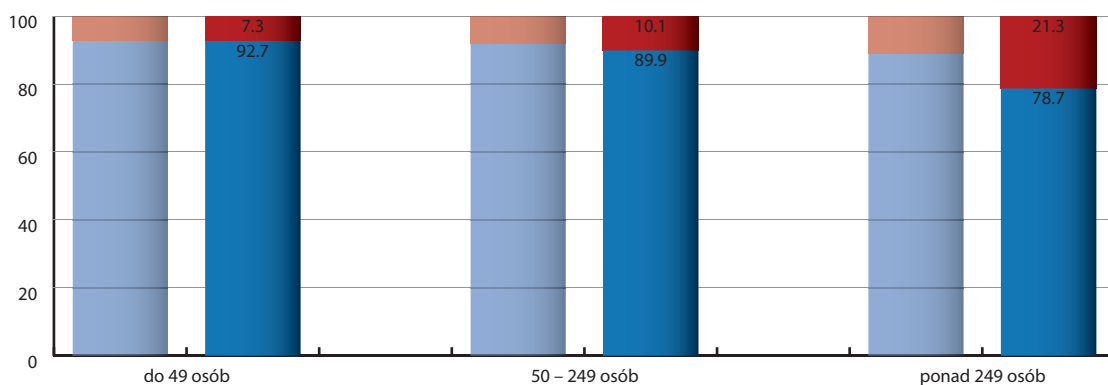
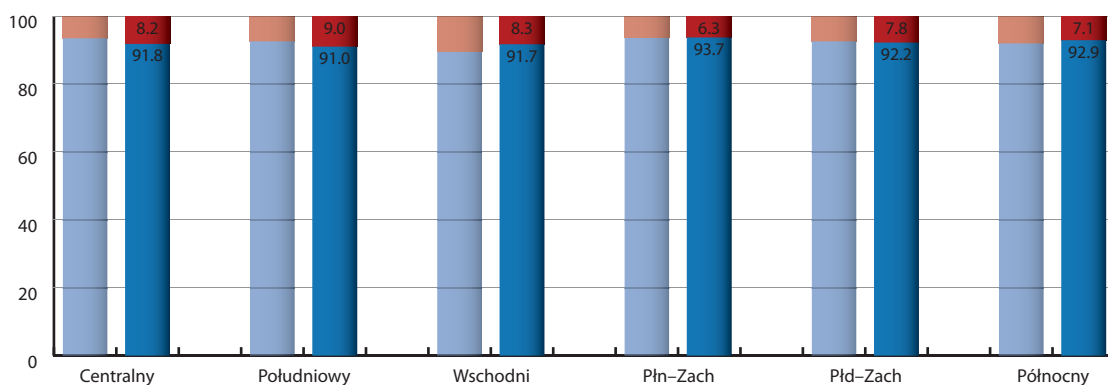
rys. 4.8.5

■ Tak
 ■ Nie

4. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWEGO

Konieczność podnoszenia cen produkowanych wyrobów

■ Tak ■ Nie

4. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

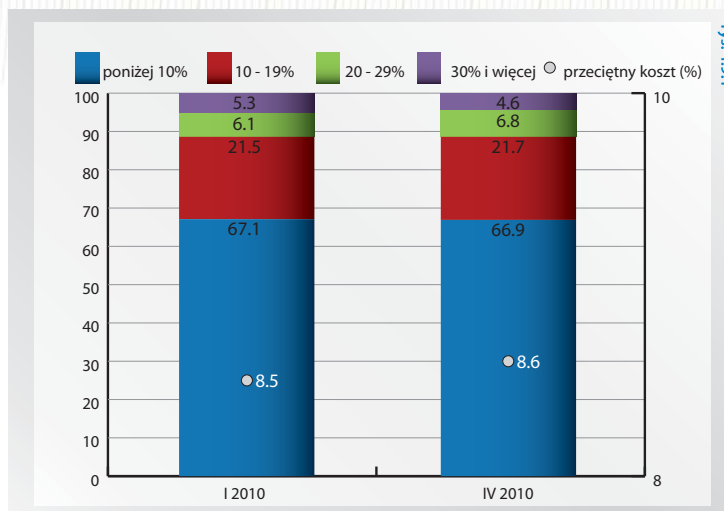
4.9. Koszty nieterminowej obsługi
zobowiązań przez klientów,
kontrahentów

W kwietniowej edycji badania *Portfel należności polskich przedsiębiorstw* odnotowany został po raz drugi z rzędu wzrost kosztów ponoszonych w związku z nieterminową obsługą zobowiązań przez klientów i kontrahentów. Koszty ponoszone przez polskie firmy, które są bezpośrednią lub pośrednią konsekwencją nieterminowej obsługi zobowiązań, stanowią 8,6% wszystkich kosztów, jakie ponoszą w swojej działalności. Coraz większa jest grupa przedsiębiorstw, dla których koszty nieterminowych płatności stanowią 10% i więcej wszystkich kosztów. W kwietniu 2010 r. stanowiła ona 33,1% ogółu, co oznacza wzrost w porównaniu do października 2009 r. o ponad 2,5 punktu.

Udział kosztów ponoszonych w związku z nieterminowym regulowaniem należności w kosztach ogółem waha się przeciętnie w regionach między 7,5% a 8,9%. Najniższe koszty ponoszą firmy z regionu północno-zachodniego, zaś koszty na poziomie 8,9% zanotowano w regionach: centralnym, wschodnim i południowo-zachodnim.

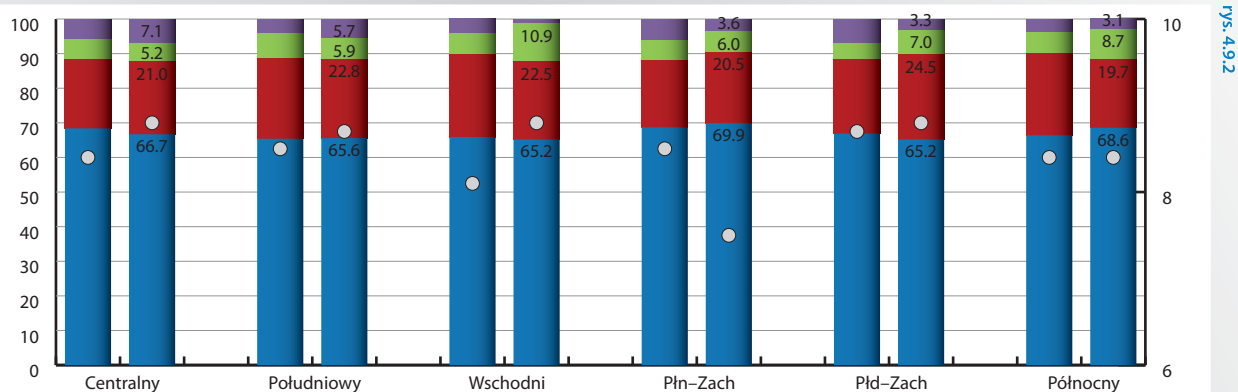
Koszty związane z brakiem terminowej obsługi należności przez klientów/kontrahentów wzrosły w przedsiębiorstwach zatrudniających do 49 pracowników (z 9,0% do 9,4%) oraz powyżej 249 osób (z 4,1% do 6,0%). W największych przedsiębiorstwach są one obecnie znacząco wyższe niż w przedsiębiorstwach średnich, gdzie wynoszą jedynie 4,5% ogółu kosztów. Ta sytuacja może być wynikiem relatywnego spadku znaczenia problemu opóźnień w odzyskiwaniu należności w średnich przedsiębiorstwach.

W bieżącym kwartale szczególnie wysokie koszty nieterminowej obsługi płatności przez klientów/kontrahentów odnotowano w grupie przedsiębiorstw budowlanych, a także w firmach prowadzących inną działalność usługową. W bieżącym badaniu przekroczyły one w tych grupach 10% ogółu kosztów. Wzrost problemów wynikających z opóźnień w płatnościach w firmach z branży finansowej przełożył się na znaczący wzrost kosztów nieterminowości w tej grupie (z 5,2% do 9,6% ogółu kosztów). Systematycznie najniższy poziom kosztów tego rodzaju obserwowany jest w przedsiębiorstwach przemysłowych i telekomunikacyjnych. Wynoszą one odpowiednio 6,2% i 7,1% ogółu kosztów. ■

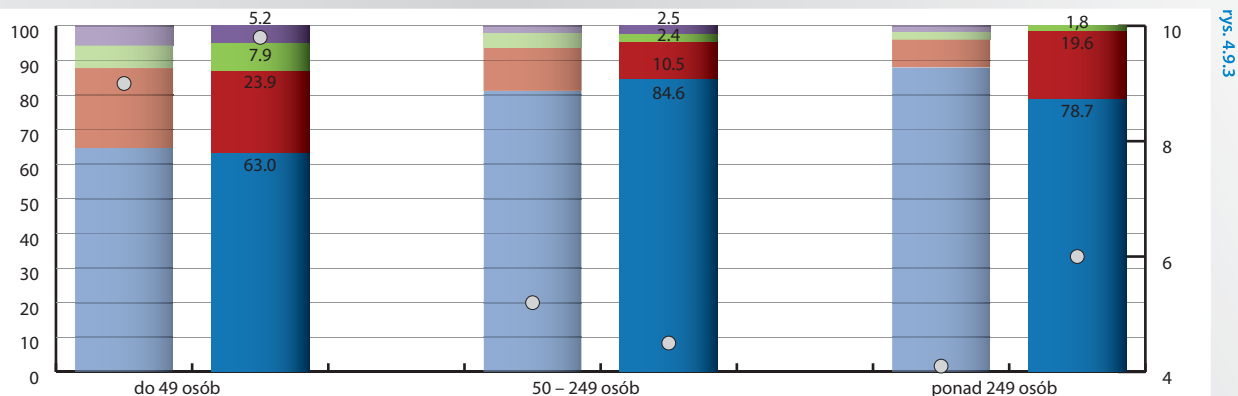

4. WYNIKI BADAANIA ANKIETOWEGO

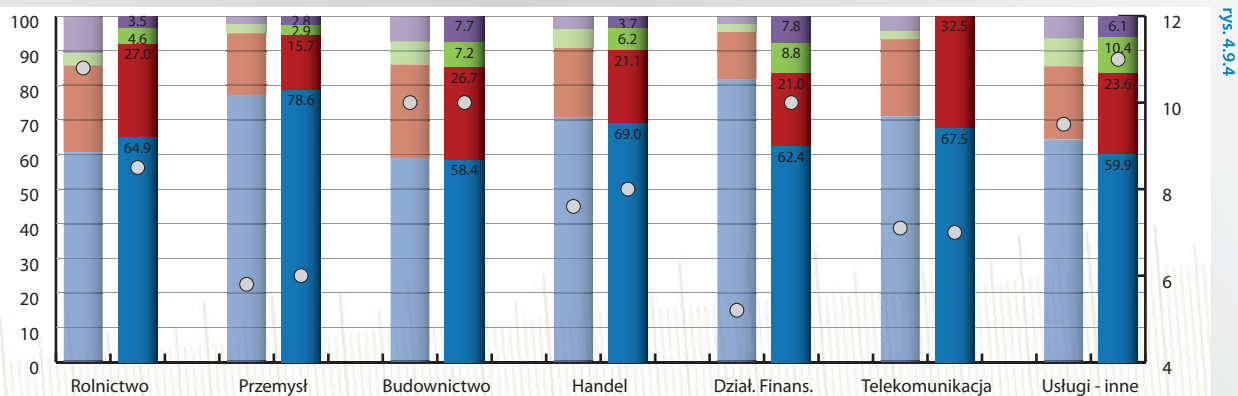
Koszty nieterminowych należności w regionach

Koszty nieterminowych należności w przedsiębiorstwach ze względu na klasę wielkości

Koszty nieterminowych należności w przedsiębiorstwach ze względu na branżę

■ poniżej 10%
 ■ 10-19%
 ■ 20-29%
 ■ 30 i więcej
 ○ przeciętny koszt (%)

5. METODOLOGIA BADANIA

5. METODOLOGIA BADANIA

Podstawą projektu badawczego jest kwestionariusz ankietowy składający się z 9 pytań o opinię skierowanych do reprezentantów przedsiębiorstw korzystających z usług Krajowego Rejestru Długów. Zgodnie z powszechnie stosowaną metodologią ankieta przeprowadzana jest zawsze w pierwszym miesiącu kwartału (styczeń, kwiecień, lipiec, październik).

Celem analizy sytuacji finansowej przedsiębiorstw zadawane są dwa pytania: o stan i o prognozę sytuacji finansowej firmy. Pytania o stan i przewidywania dotyczące sytuacji finansowej przedsiębiorstwa są standardowo zadawanymi pytaniami zawartymi w zharmonizowanym kwestionariuszu dotyczącym koniunktury w usługach, handlu i usługach finansowych. Podstawą do porównań międzyokresowych, międzyregionalnych, a także pozostałych jest tworzona statystyka bilansowa (saldo), której konstrukcja umożliwia przedstawienie dwuwymiarowej zmiennej (jaką są odsetki odpowiedzi na pytanie z trzema wariantami) w jednym wymiarze. Generalna zasada polega na obliczeniu różnicy odsetków odpowiedzi pozytywnych i negatywnych. Obliczenia sald dokonuje się poprzez przyjęcie, przy zliczaniu wyników, odpowiednich wag dla różnych wariantów odpowiedzi w poszczególnych pytaniach, to jest wagi 1,0 dla wariantu „bardzo pozytywnego”, wagi 0,5 dla „pozytywnego”, minus 0,5 dla „negatywnego”, minus 1,0 dla wariantu „bardzo negatywnego”. Pozostałe warianty mają wagę 0,0. Wszystkie statystyki bilansowe przyjmują wartości w przedziale od minus 100,0 do plus 100,0. Wartość ujemna wskaźnika oznacza, że przeważają opinie negatywne odnośnie badanego zjawiska, a wartość dodatnia oznacza przewagę opinii pozytywnych.

Kolejny obszar badawczy (po określeniu sytuacji finansowej przedsiębiorstwa) obejmuje diagnozę i prognozę w zakresie regulowania należności. Pytanie zadawane respondentom ma na celu określenie, czy i jak duże problemy mają z wyegzekwowaniem należności od swoich kontrahentów. Również dla tych pytań obliczane są zgodnie z podaną powyżej metodologią salda, które służą porównaniom. Zadawane jest również pytanie, jaki jest odsetek należności, z którymi występują problemy (w ich egzekwowaniu) w całym portfelu należności. Pytanie to ma na celu uzyskanie informacji ilościowej od przedsiębiorcy, co pozwoli na określenie nie tylko jakościowo (kierunek: wzrost – spadek) problemu nieterminowej spłaty zobowiązań, ale również umożliwi określenie wielkości należności, z których odzyskaniem występują problemy. Wyniki odpowiedzi na to pytanie służą, po zagregowaniu, za podstawę obliczenia odsetka należności w całej gospodarce, które są obsługiwane z problemami.

Zgodnie z metodologią stosowaną przez Narodowy Bank Polski, należności zagrożone, a takie poddawane są analizie w niniejszym badaniu, podzielone są na trzy podkategorie, które opisują stopień potencjalnych problemów z ich obsługą i ewentualnym odzyskaniem. Występuje także jedna kategoria (czyli razem cztery warianty odpowiedzi), w której występują należności, w których dłużnik zwleka z zapłatą do 3 miesięcy. Klasyfikuje się je jako będące „pod obserwacją”. Najłagodniejszą formą zagrożenia należności są te, które sklasyfikowane są jako należności „poniżej standardu” – w tej kategorii zgodnie z zasadami tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, wprowadzonymi od 1 stycznia 2004 roku w drodze rozporządzenia Ministra Finansów, mieszczą się należności, z których odzyskaniem wierzyciel ma problem od 3 do 6 miesięcy. W drugiej kategorii należności zagrożonych mieszczą się należności, których odzyskanie jest wątpliwe. W tym przypadku okres, od którego nie są one regulowane, wynosi od 6 miesięcy do roku. W trzeciej grupie przyjęto umieszczać należności stracone, które nie są spłacane od ponad roku. W statystykach NBP podawane są w odstępach miesięcznych wartości należności zagrożonych w gospodarce polskiej, ale uwzględniają one jedynie należności sektora pozostałych monetarnych instytucji finansowych (czyli banków komercyjnych) od przedsiębiorstw, nie ma zaś równie interesujących informacji dotyczących

5. METODOLOGIA BADANIA

regulowania należności między przedsiębiorcami. Do oszacowania przeciętnego okresu, o jaki przeterminowane są należności w polskich przedsiębiorstwach, wykorzystane zostały przybliżenia struktury terminowej należności w polskich przedsiębiorstwach rozkładem wykładniczym. Na podstawie oszacowanego parametru rozkładu wykładniczego dokonana została ocena przeciętnego okresu, o jaki przeterminowane są należności w polskich przedsiębiorstwach.

Jedno z pytań ma na celu określenie źródła niespłaconych należności – czy pochodzą one od osób fizycznych, czy od przedsiębiorstw.

Na podstawie odpowiedzi przedsiębiorstw analizowane są jakościowe skutki zatorów płatniczych – barier. Jest to pytanie wielokrotnego wyboru, w którym przedsiębiorca ma możliwość wskazania jednej z pięciu wymienionych w kwestionariuszu barier albo wskazanie innego obszaru, w którym odczuwa on skutki problemów z terminowym egzekwowaniem swoich należności.

Na podstawie odpowiedzi na pytanie o wielkość kosztów ponoszonych na skutek problemów z odzyskiwaniem należności określana jest w sposób ilościowy wielkość tych kosztów. Jako że pytanie to jest pytaniem posiadającym 11 wariantów odpowiedzi, dokładna wielkość kosztów w przedsiębiorstwach szacowana jest za pomocą przybliżenia rozkładu wielkości tych kosztów rozkładem Weibulla.. ■

6. KWESTIONARIUSZ ANKIETOWY

6. KWESTIONARIUSZ ANKIETOWY

1. Jak ocenia Pan/Pani zmianę sytuacji finansowej Państwa przedsiębiorstwa w ciągu ostatnich trzech miesięcy?

- a. Poprawiła się.
- b. Bez zmian.
- c. Pogorszyła się.

2. Jak zmieni się sytuacja finansowa Państwa przedsiębiorstwa w nadchodzących trzech miesiącach?

- a. Poprawi się.
- b. Pozostanie bez zmian.
- c. Pogorszy się.

3. Czy w Państwa przedsiębiorstwie występują problemy z wyegzekwowaniem należności od klientów, kontrahentów?

- a. Tak, i problem ten narasta (przejdź do pytania 4).
- b. Tak, ale problem utrzymuje się na stałym poziomie (przejdź do pytania 4).
- c. Tak, ale skala tego problemu się zmniejsza (przejdź do pytania 4).
- d. Nie, taki problem u mnie nie występuje (przejdź do pytania 9).

4. Nieuregulowane w terminie należności wynoszą ok. % wszystkich należności.

5. Jak w Państwa przedsiębiorstwie kształtuje się podział należności przeterminowanych, a więc takich, z których wyegzekwowaniem występują u Państwa problemy (uwaga: suma odpowiedzi na podpunkty a, b i c powinna wynieść 100%)?

- a. Okres zaległości wynosi do 3 miesięcy: %
- b. Okres zaległości wynosi powyżej 3 do 6 miesięcy: %
- c. Okres zaległości wynosi powyżej 6 do 12 miesięcy: %
- d. Okres zaległości wynosi powyżej 12 miesięcy: %

6. Udział należności pochodzących od osób fizycznych i prawnych w portfelu niespłaconych należności w Państwa firmie wynosi (uwaga: suma odpowiedzi na podpunkty a i b powinna wynieść 100%):

- a. Osoby fizyczne: %
- b. Osoby prawne: %

6. KWESTIONARIUSZ ANKIETOWY

7. Czy niespłacone zobowiązania są dla Państwa przedsiębiorstwa barierą w prowadzeniu działalności gospodarczej (można wybrać więcej niż jeden wariant)?

- a. Nie.
- b. Tak, gdyż musimy ograniczać inwestycje.
- c. Tak, gdyż musimy ograniczać zatrudnienie i/lub redukować fundusz wynagrodzeń.
- d. Tak, gdyż mamy problemy z wprowadzaniem nowych produktów na rynek.
- e. Tak, gdyż musimy podnosić ceny produkowanych przez nas wyrobów i/lub dostarczanych usług.
- f. Tak, gdyż pogarsza to wizerunek firmy, co skutkuje gorszymi warunkami finansowymi dostaw od kontrahentów.
- g. Tak, gdyż:
.....

8. W Państwa opinii, jaki odsetek kosztów (w przybliżeniu) w Państwa firmie stanowią koszty związane z nieregularną obsługą zobowiązań lub jej brakiem? W ramach tych kosztów proszę uwzględnić: straty związane z utratą przychodów, koszty monitoringu i windykacji należności, koszty polityki prewencyjnej.

- a. 0%,
- b. 1%,
- c. 2%,
- d. 3%,
- e. 4%,
- f. 5% – 9%,
- g. 10% – 14%,
- h. 15% – 19%,
- i. 20% – 29%,
- j. 30% – 49%,
- k. 50% i więcej.

9. Jak w Państwa opinii w nadchodzącym kwartale będą się kształtowały problemy z wyegzekwowaniem należności od klientów, kontrahentów?

- a. Wystąpią w większej skali niż do tej pory.
- b. Wystąpią w takiej samej skali jak do tej pory.
- c. Wystąpią, ale w skali mniejszej niż do tej pory.
- d. Nie będą występować.
- e. Nie wiem.

6. KWESTIONARIUSZ ANKIETOWY

Pytania metryczkowe

1. W jakim regionie Polski znajduje się Państwa przedsiębiorstwo?

- a. Centralny (woj. mazowieckie, łódzkie).
- b. Południowy (woj. małopolskie, śląskie).
- c. Wschodni (woj. lubelskie, podkarpackie, świętokrzyskie, podlaskie).
- d. Północno-zachodni (woj. wielkopolskie, zachodniopomorskie, lubuskie).
- e. Południowo-zachodni (woj. dolnośląskie, opolskie).
- f. Północny (woj. pomorskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie).

2. Zatrudnienie w przedsiębiorstwie wynosi:

- a. do 49 osób,
- b. 50 – 249 osób,
- c. ponad 249 osób.

3. W jakim sektorze działa Państwa przedsiębiorstwo?

- a. Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo.
- b. Przemysł (wytwórczy, przetwórczy i górnictwo).
- c. Budownictwo.
- d. Usługi – handel hurtowy i detaliczny.
- e. Usługi – działalność finansowa i ubezpieczeniowa.
- f. Usługi – telekomunikacja.
- g. Usługi – inne.

NOTATKI

NOTATKI

